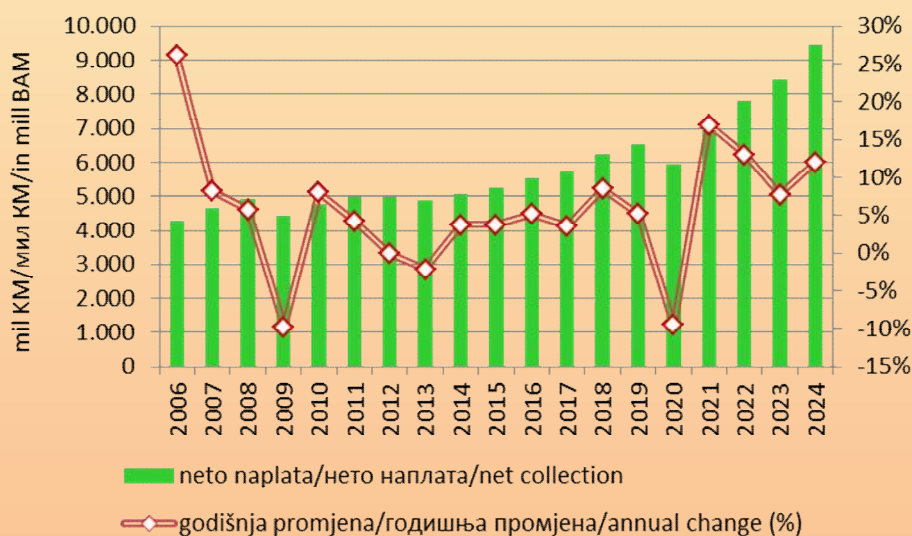

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМЈА Билтен

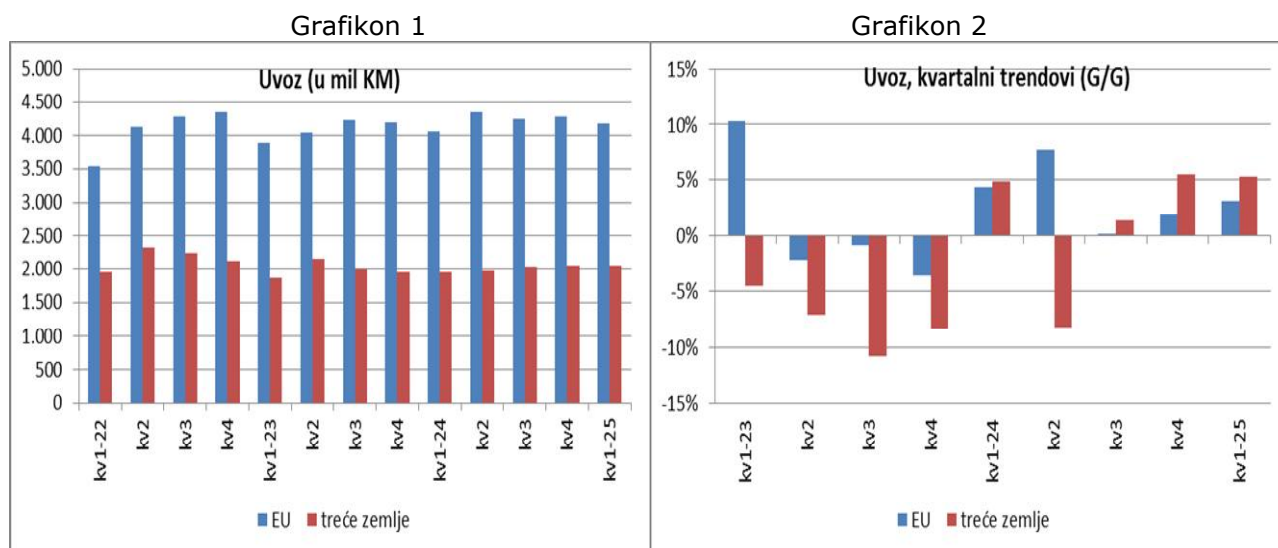

Број
Број
Number 239/240

мај/јуни 2025 – свibanj/липанj 2025 – мај/јуни 2025 – May/June 2025

U fokusu...

U vrijeme izrade (polovica travnja) srednjoročnih projekcija naplate neizravnih poreza za razdoblje 2025-2028 nisu bili dostupni službeni podaci o uvozu u ožujku 2025., ali podaci o naplati PDV-a na uvoz i carina su neizravno ukazivali na trend rasta uvoza. Za naplatu prihoda od carina značajno je pratiti uvoz iz EU i trećih zemalja. Nakon objave zvaničnih podataka može se zaključiti da je u prvom kvartalu 2025. uvoz iz EU u apsolutnom iznosu manji nego u prethodna tri kvartala, dok je uvoz iz trećih zemalja bio na razini posljednja dva kvartala (Grafikon 1).

Međutim, kvartalne usporedbe ukazuju na drugačiji zaključak. Stope rasta uvoza u posljednja tri kvartala imaju rastući trend. Uvoz iz EU u prvom kvartalu 2025. veći je za 3,1% u odnosu na isti kvartal 2024., dok je uvoz iz trećih zemalja veći za 5,3% (Grafikon 2).

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje 2025-2028	2
Lista tabela i grafikona	2
Sažetak	3
I. Osnove i pretpostavke projekcija prihoda od neizravnih poreza	4
II. Projekcije prihoda od neizravnih poreza 2025-2028 (osnovni scenario)	10
III. Analitika projekcija prihoda od neizravnih poreza po vrstama	16
1. PDV	16
2. Trošarine	21
3. Carine	29
4. Putarina	31
IV. Rizici	33
Dodatak: posljednje projekcije međunarodnih institucija	35
Kretanje prihoda od trošarina na pivo	36

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA ZA RAZDOBLJE 2025-2028**LISTA TABELA I GRAFIKONA****Tabele**

Tabela 1. Projekcija rasta BDP-a, DEP, ožujak 2025	4
Tabela 2. Udio prihoda od neizravnih poreza sa JR UNO u BDP-u i ukupnoj potrošnji (C)	9
Tabela 3. Osnovni scenario projekcija prihoda od neizravnih poreza (2025-2028), travanj 2025. g.	10
Tabela 4. Osnovni scenario projekcija prihoda od neizravnih poreza u % BDP-a, travanj 2025. g.	10
Tabela 5. Razlike izvršenja prihoda u 2024. g. odnosu na projekcije iz listopada 2024. godine ...	11
Tabela 6. Razlike projekcija prihoda u odnosu na projekcije iz listopada 2024. godine (u mil KM)	11
Tabela 7. Projekcije EK, jesen 2024	35
Tabela 8. Projekcije realnog rasta BDP-a, MMF, siječanj 2024	35
Tabela 9. Projekcije ECB rasta BDP-a i inflacije za Eurozonu, ožujak 2025.	35

Grafikoni

Grafikon 1. Razlika stopa rasta makroekonomskih pokazatelja za razdoblje 2024-2027	6
Grafikon 2. Neto prihodi od neizravnih poreza na JR UNO, 2006-2024	7
Grafikon 3. Neizravni porezi u potrošnji i BDP-u, 2006-2024	8
Grafikon 4. Mjesečna naplata prihoda od neizravnih poreza	12
Grafikon 5. Kvartalni trendovi u naplati neizravnih poreza	13
Grafikon 6. Nominalni efekti naplate po vrsti poreza, I-III 2025.	14
Grafikon 7. Projekcije DEP-a za 2025-2028 (ožujak 2025)	15
Grafikon 8. Trendovi u naplati bruto PDV-a	16
Grafikon 9. Trendovi u naplati PDV-a na uvoz i domaćeg PDV-a (I-III 2025)	17
Grafikon 10. Kvartalni trendovi u naplati komponenti PDV-a	17
Grafikon 11. Trendovi u isplatama povrata PDV-a	18
Grafikon 12. Trendovi u naplati neto PDV-a	19
Grafikon 13. Neto PDV (naplata i projekcije)	20
Grafikon 14. Naplata ukupnih prihoda od trošarina	21
Grafikon 15. Naplata trošarina na duhan	22
Grafikon 16. Projekcija prihoda od trošarina na duhan	23
Grafikon 17. Kretanje osnovice za trošarine na derivate nafte 2006-2024 po vrstama derivata... ..	25
Grafikon 18. Struktura osnovice za trošarine na derivate nafte 2006 vs 2024.....	25
Grafikon 19. Tjedne cijene dizel goriva na tržištu BiH	26
Grafikon 20. Naplata prihoda od trošarina na derivate nafte.....	26
Grafikon 21. Neto trošarine na derivate nafte (naplata i projekcije)	27
Grafikon 22. Naplata trošarina na kavu	28
Grafikon 23. Naplata trošarina na pivo, vino, alkohol i alkoholna pića	29
Grafikon 24. Naplata prihoda od carina	30
Grafikon 25. Neto carine (naplata i projekcije)	31
Grafikon 26. Naplata prihoda od putarine	31
Grafikon 27. Neto putarina (naplata i projekcije)	32

Sažetak

Projekcije makroekonomskih pokazatelja

Prema projekcijama DEP-a, u 2025. godini se očekuje realni rast BDP-a od 2,7% u BiH. Projektirana stopa realnog rasta finalne potrošnje u 2025. godini iznosi 2,1% a investicija 4,5%. Očekivana stopa realnog rasta izvoza iznosi 3,4%, a uvoza 3,6%. Prema projekcijama DEP-a, u 2026., 2027. i 2028. godini se očekuju stope realnog rasta BDP-a od 3%, 3,1% i 3,3%, respektivno.

Trendovi naplate prihoda od neizravnih poreza 2006-2024

U 2006. godini je prikupljeno 4,12 mlrd KM neto prihoda od neizravnih poreza na JR UNO. U skoro svim godinama od uvođenja PDV-a zabilježen je rast prikupljenih prihoda na JR UNO. Izuzeci su bile: „krizna“ 2009. godina kada je ostvaren pad prihoda od 9,9%, stagnacija i blaži pad prihoda u 2012. i 2013. godini, te pad u 2020. godini od 9,3% kao posljedica efekata virusa korona. U svim ostalim godinama zabilježen je rast, a najveći je ostvaren u 2021. godini, i to po stopi od 16,7%. U 2024. godini je ostvaren godišnji rast prihoda od neizravnih poreza od 12% i rekordna nominalna naplata od uvođenja PDV-a u iznosu od 9,45 mlrd KM.

Trendovi naplate prihoda od neizravnih poreza u I-III 2025

U prvom kvartalu 2025. naplata prihoda od neizravnih poreza je snažno oscilirala. U prva dva mjeseca 2025., i pored rasta bruto naplate, neto naplata je bila manja u odnosu na isto razdoblje 2024. Razlog za lošiji start početkom godine su bile visoke isplate povrata PDV-a. Međutim, snažnim rastom naplate neizravnih poreza u ožujku zaustavljeni su negativni trendovi iz prva dva mjeseca 2025. U konačnici, neto naplata u prvom kvartalu 2025. je iznosila 2,21 mlrd KM ili 103,4 mil KM više u odnosu na prvi kvartal 2024.

Projekcije prihoda od neizravnih poreza

Projektirana naplata prihoda od neizravnih poreza u 2025. godini iznosi 9.920,6 mil KM, što je za 5% više nego u prethodnoj godini. Projektirane stope rasta neto prihoda od neizravnih poreza za 2026., 2027. i 2028. godinu iznose 4,2%, 4,6% i 4,3% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2025. godinu.

Rizici

Ostvarenje projektirane razine prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2025-2028 je podložno sljedećim rizicima: svim rizicima za ostvarenje projektiranih makroekonomskih pokazatelja (DEP) i rizicima koji se odnose na samu naplatu prihoda od neizravnih poreza i borbu protiv sive ekonomije. Izmjene Zakona o PDV-u kojima se uvodi pravo na povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta stupile su na snagu u travnju 2025., ali će se primjenjivati nakon stupanja na snagu izmjena Pravilnika o primjeni Zakona o PDV-a, kojima će se precizirati uvjeti za primjenu prava na povrat PDV-a. Iz tog razloga, u vrijeme izrade projekcija, nije moguće procijeniti statičke efekte na naplatu neizravnih poreza u smislu gubitaka prihoda od PDV-a.

I OSNOVE I PRETPOSTAVKE PROJEKCIJA PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA

Projekcije prihoda od neizravnih poreza temelje se na projekcijama makroekonomskih pokazatelja DEP-a iz ožujka 2025. godine, a uzimaju u obzir trendove naplate neizravnih poreza, te tekuće vladine politike u oblasti neizravnog oporezivanja (osnovni ili *baseline* scenario). **Izmjene Zakona o PDV-u kojom se uvodi pravo na povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta¹ stupile su na snagu 12.04.2025. godine, ali će se primjenjivati nakon stupanja na snagu izmjena Pravilnika o primjeni Zakona o PDV-a.** Izmjenama Pravilnika će se precizirati uvjeti za primjenu prava na povrat PDV-a. Iz tog razloga, u vrijeme izrade ovog dokumenta, nije moguće procijeniti gubitke u naplati neizravnih poreza po ovom osnovu, te **potencijalni efekti na naplatu prihoda od PDV-a nisu uključeni u projekcije prihoda od neizravnih poreza.**

1. Projekcije makroekonomskih pokazatelja, DEP

1.1. Projekcije, DEP, ožujak 2025

Ekonomska kretanja u 2024. godini

Prema podacima Agencije za statistiku BiH za razdoblje siječanj-rujan 2024. godine procjenjuje se da je realni rast BDP-a u Bosni i Hercegovini iznosio 2,5% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.² Ova stopa ekonomskog rasta jednaka je procjeni Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP) o kretanju ekonomskog rasta u na razini cijele 2024. godine.³ U DEP-u naglašavaju da je domaća tražnja (potrošnja i investicije) bila glavni nositelj ekonomskog rasta. Prema procjeni DEP-a, rast finalne potrošnje iznosio je 2,6%. Procijenjena stopa rasta investicija u 2024. godini iznosi 8%.⁴ U DEP-ovom izvještaju se navodi da je doprinos vanjskog sektora ekonomskom rastu u Bosni i Hercegovini bio negativan. Prema njihovoj procjeni, realni rast uvoza iznosio je 2,5%, a izvoza -1,6%.

Projekcije za razdoblje 2025-2028

U Tabeli 1. su predstavljene posljednje projekcije DEP-a (DEP, ožujak 2025) nominalnog i realnog rasta BDP-a za razdoblje 2025-2028.

Tabela 1. Projekcija rasta BDP-a, DEP, ožujak 2025

	Zvanični podaci	Projekcije				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Nominalni rast	11,7	5,2	5,6	4,9	4,9	5,2
Realni rast	1,9	2,5	2,7	3,0	3,1	3,3

Izvor: DEP, ožujak 2025. godine

Prema projekcijama DEP-a, u 2025. godini se očekuje realni rast BDP-a od 2,7% u BiH. U DEP-u navode da bi domaća tražnja kroz povećanje potrošnje i investicija trebala predstavljati glavno uporište projektiranog ekonomskog rasta, uz pozitivniji doprinos vanjskog sektora u odnosu na

¹ Službeni glasnik BiH br. 20/25

² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopćenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci za K3 2024. godinu“, 30.12.2024. godine.

³ Projekcije DEP-a, ožujak 2025. godine

⁴ U DEP-u posebno ističu da je prilikom interpretacije stope rasta investicija potrebno imati u vidu da ova kategorija uključuje i zalihe, što otežava analizu doprinosa investicija u strukturi ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini.

2024. godinu. Projektirana stopa realnog rasta finalne potrošnje u 2025. godini iznosi 2,1% a investicija 4,5%. Očekivana stopa realnog rasta izvoza iznosi 3,4%, a uvoza 3,6%.

Prema projekcijama DEP-a, u 2026., 2027. i 2028. godini se očekuju stope realnog rasta BDP-a od 3%, 3,1% i 3,3%, respektivno. Kao i u 2025. godini, privatna potrošnja i investicije predstavljaju ključni oslonac prognoziranog ekonomskog rasta tijekom ovog razdoblja. Tako se u razdoblju od 2026. do 2028. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 1,8%⁵, te prosječni rast javne potrošnje po istoj stopi⁶ na godišnjoj razini. U navedenom razdoblju se očekuje povećanje investicija po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 5,3%,⁷ nešto niži prosječni godišnji rast izvoza od oko 4,3%,⁸ te sporija prosječna godišnja stopa rasta uvoza od 3,4%⁹

1.2. DEP, revizija projekcija makroekonomskih pokazatelja za BiH

Na osnovu Grafikona 1. se mogu uporediti DEP-ove posljednje projekcije (ožujak 2025) sa prethodnim (rujan 2024), a koji se odnose na stope rasta BDP-a i njegovih komponenti.

Projekcije za 2024. godinu

Uvidom u DEP-ove projekcije za 2024. godinu, zaključujemo da nije bilo značajnijih korekcija u odnosu na njihove prethodne, rujanske projekcije. Nominalna stopa rasta BDP-a je korigirana za svega +0,1 p.b., sa 5,1% u rujnu 2024. godine na 5,2% u ožujku 2025. godine. Projekcija stope rasta uvoza je ostala ista, dok je projekcija stope rasta izvoza korigirana za -1,4 p.b. Projekcija nominalnog rasta privatne i vladine potrošnje nije korigirana, dok je projekcija stope rasta investicija korigirana za +3 p.b. Na koncu, projektirana stopa rasta inflacije je korigirana za -0,3 p.b. dok je realna stopa rasta BDP-a korigirana za +0,1 p.b. (Grafikon 1, 2024. godina)

Projekcije za 2025. godinu

Ako promatramo DEP-ove projekcije za tekuću, 2025. godinu, možemo zaključiti da je projekcija nominalnog rasta BDP-a povećana za +0,5 p.b., sa 5,1% u rujnu 2024. na 5,6% u ožujku 2025. Projektirana stopa rasta uvoza korigirana je za +0,6 p.b., a izvoza za -1,1 p.b.¹⁰ Projektirana stopa rasta privatne potrošnje je najviše korigirana, za +1,5 p.b., dok je stopa vladine potrošnje korigirana za +0,3 p.b. Na koncu, stopa rasta investicija je korigirana za +0,5 p.b. Treba također napomenuti da je stopa inflacije za 2025. godinu korigirana za +1,1 p.b., sa 1,9% u rujnu 2024. godine, na 3% u ožujku 2025. Stopa realnog rasta BDP-a je skromno korigirana za -0,1 p.b. (Grafikon 1, 2025. godina)

Projekcije za 2026. godinu

U odnosu na prethodne DEP-ove projekcije, projekcija nominalnog rasta BDP-a za 2026. godinu korigirana je za -0,4 p.b. i to: projekcija rasta uvoza za -1,4 p.b., izvoza za -3,1 p.b., investicija za -1,1 p.b., dok projektirane stope rasta privatne i vladine potrošnje nisu korigirane (Grafikon 1, 2026. godina).

⁵ 2026: 1,9%, 2027: 2%, 2028: 1,5%

⁶ 2026: 1,7%, 2027: 2,1%, 2028: 1,6%

⁷ 2026: 4,1%, 2027: 5,6%, 2028: 6,2%

⁸ 2026: 2,9%, 2027: 4,7%, 2028: 5,3%

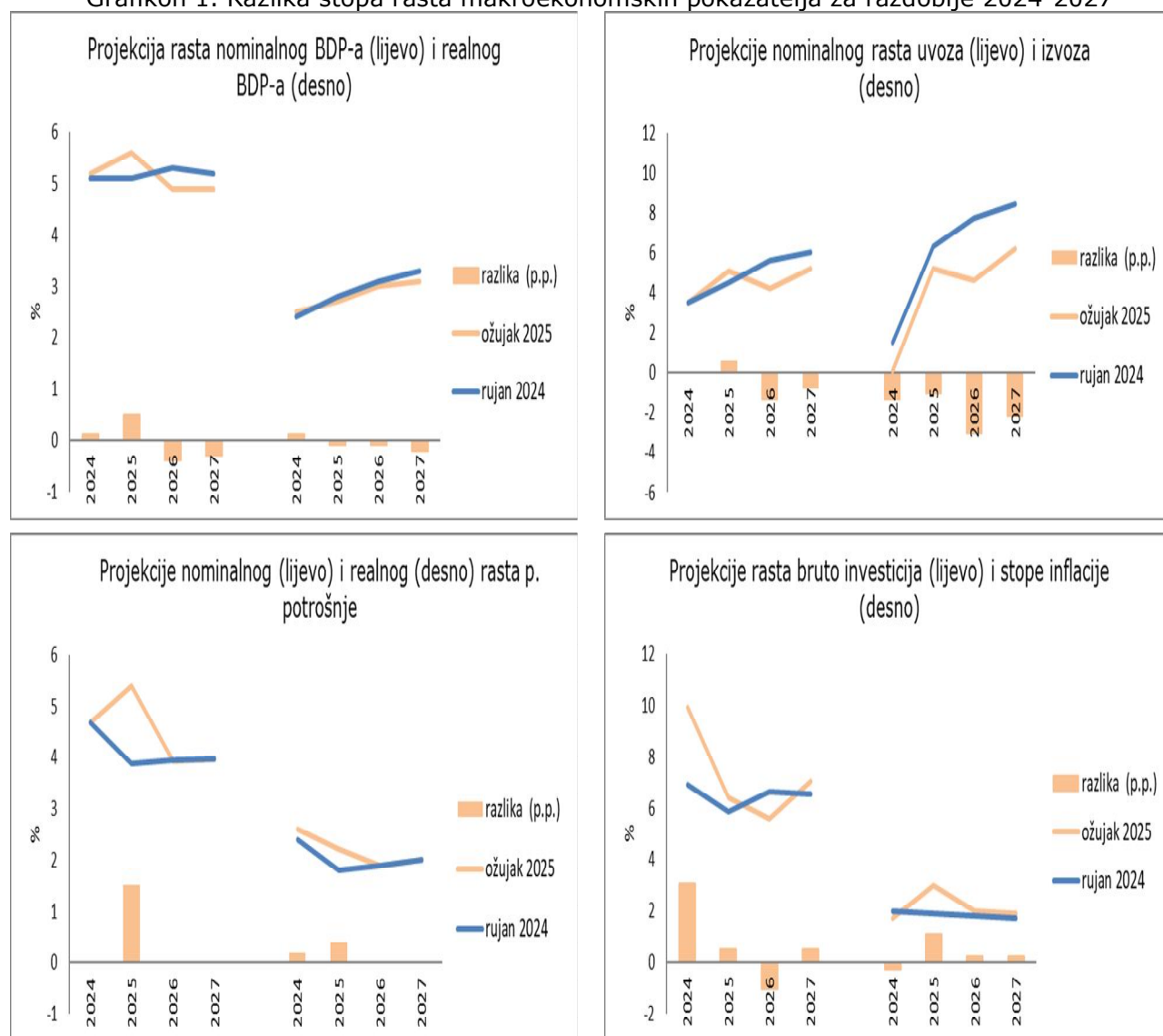
⁹ 2026: 2,6%, 2027: 3,6%, 2028: 4,0%

¹⁰ Projekcija rasta uvoza je korigirana sa 4,5% na 5,1%, a izvoza sa 6,3% na 5,2%.

Projekcije za 2027. godinu

Projekcija nominalnog rasta BDP-a za 2027. godinu korigirana je za -0,3 p.b. u odnosu na prethodne projekcije i to: projekcija rasta uvoza za -0,8 p.b., izvoza za -2,2 p.b., investicija za +0,5 p.b., vladine potrošnje za +0,7 p.b., dok projekcija stope rasta privatne potrošnje nije korigirana (Grafikon 1, 2027. godina).

Grafikon 1. Razlika stopa rasta makroekonomskih pokazatelja za razdoblje 2024-2027

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu projekcija DEP-a iz ožujka 2025. i rujna 2024. godine

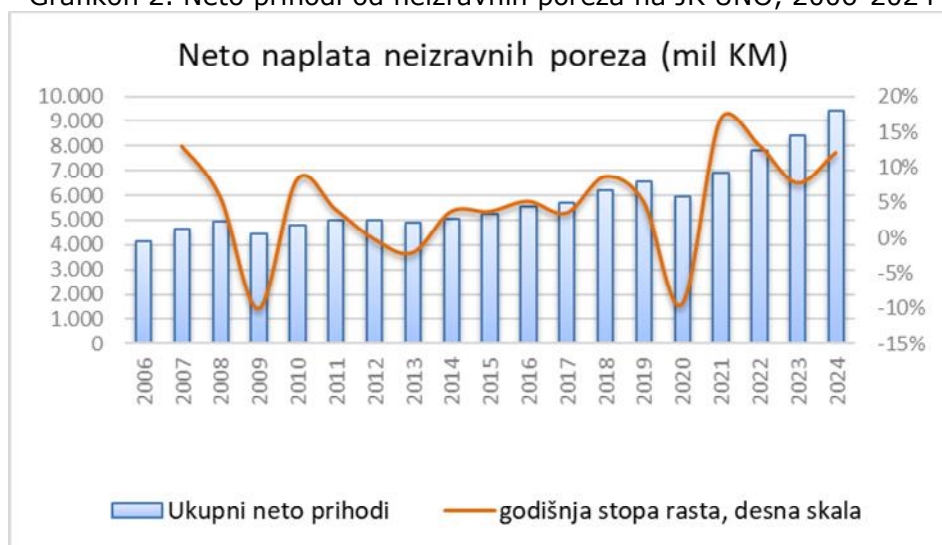
2. Tekuće politike u oblasti neizravnog oporezivanja

Obveze i sustav plaćanja PDV-a reguliraju se Zakonom o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17). Politika trošarina regulirana je Zakonom o trošarinama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14, 60/14, 91/17 i 50/22)¹¹. Politika trošarina na duhan u 2025. godini utvrđena je Zakonom o trošarinama i Odlukom¹² Upravnog odbora UNO. Budući da je zakonski plafon ukupne trošarine na cigarete od 176 KM/1000 cigareta dostignut za sve cjenovne kategorije cigareta u 2019. godini, okončana je harmonizacija sa standardima EU u sferi oporezivanja cigareta, dok se na oporezivanje rezanog duhana primjenjuje politika prema izmjenama Zakona iz 2014. godine.¹³ Zakonom¹⁴ o carinskoj politici u Bosni i Hercegovini uređuju se osnovni elementi carinske politike, te opća pravila i postupci koji se primjenjuju na robu koja se unosi i iznosi iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

3. Trendovi naplate neizravnih poreza (2006-2024)

U 2006. godini je prikupljeno 4,12 mlrd KM neto prihoda od neizravnih poreza na JR UNO. U skoro svim godinama od uvođenja PDV-a zabilježen je rast prikupljenih prihoda na JR UNO. Izuzeci su bile: „krizna“ 2009. godina kada je ostvaren pad prihoda od 9,9%, stagnacija i blaži pad prihoda u 2012. i 2013. godini, te pad u 2020. godini od 9,3% kao posljedica efekata virusa korona. U svim ostalim godinama zabilježen je rast ovih prihoda, a najveći je ostvaren u 2021. godini, i to po stopi od 16,7%. U 2024. godini je ostvaren godišnji rast prihoda od neizravnih poreza od 12% i rekordna nominalna naplata od uvođenja PDV-a u iznosu od 9,45 mlrd KM. Konačno, rast naplate u 2024. godini u odnosu na 2006. godinu iznosio je visokih 129,2%.

Grafikon 2. Neto prihodi od neizravnih poreza na JR UNO, 2006-2024

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH, izračun i prikaz OMA

¹¹ Napominjemo da su se izmjene Zakona o trošarinama („Službeni glasnik BiH“ br. 50/22) počele primjenjivati od momenta stupanja na snagu podzakonskih akata koje je usvojio Upravni odbor UNO.

¹² Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2025. godinu (Službeni glasnik BiH br. 84/24).

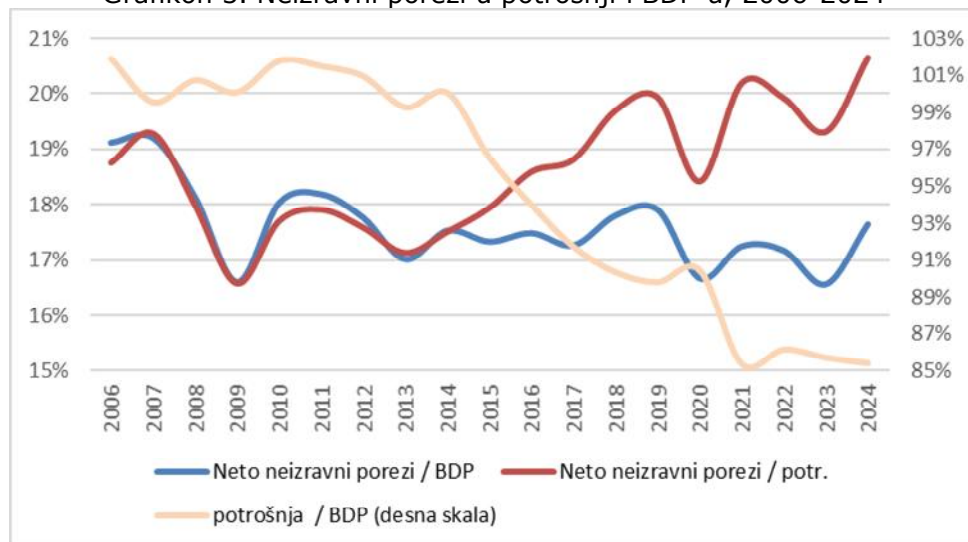
¹³ Nova politika je u primjeni od 01.08.2014. (Izmjene Zakona o trošarinama u BiH „Službeni glasnik BiH“ br. 49/14).

¹⁴ Novi Zakon o carinskoj politici („Službeni glasnik BiH“ br. 58/15) primjenjuje se od 01.08.2022. godine („Službeni glasnik BiH“ br. 23/22), a do tog datuma se primjenjivao stari Zakon o carinskoj politici, sa izuzetkom članka 207. novog Zakona, koji se primjenjuje od 25.04.2018.g.

U Grafikonu 3. je udio neizravnih poreza u BDP-u BiH u razdoblju 2006-2024 razložen na komponente, u skladu sa metodologijom iz OECD analize na proizvod: (1) udjela prihoda od neizravnih poreza u ukupnoj potrošnji i (2) udjela ukupne potrošnje u BDP-u¹⁵. Na osnovu Grafikona 3. se može zaključiti da je udio neizravnih poreza u BDP-u i u potrošnji bio na približno jednakom razini sve do 2015.g, do kada se udio potrošnje u BDP-u kretao na razini oko visokih 100%. Od 2015. godine je nastupio trend pada udjela potrošnje u BDP-u (sa izuzetkom blagog rasta u 2020. i 2022. godini), a u 2023. godini on je iznosio 85,7%. Sa padom udjela potrošnje u BDP-u, od 2015. godine je linija udjela neizravnih poreza u potrošnji iznad linije njihovog udjela u BDP-u.

Udio neizravnih poreza sa JR UNO u BDP-u je značajno varirao proteklih godina (Tabela 2). Od uvođenja PDV-a (2006) se raspon ovog pokazatelja kretao od 16,6% (minimalna vrijednost, 2009. i 2023. godina) do 19,2% (maksimalna vrijednost, 2007. godina). U 2023. godini je iznosio 16,6%, ponavljajući svoju minimalnu vrijednost iz 2009. godine. Dinamika neizravnih poreza u BDP-u ovisila je o brojnim faktorima: kretanju poreznih stopa i porezne osnovice, efikasnosti naplate poreza, kretanju potrošnje, ali i drugih kategorija bruto društvenog proizvoda (investicije, uvoz i izvoz), koje osim potrošnje utječu na visinu nazivnika ovog pokazatelja.

Grafikon 3. Neizravni porezi u potrošnji i BDP-u, 2006-2024

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH, BHAS i DEP (izračun i prikaz OMA)

Udio neizravnih poreza sa JR UNO u ukupnoj potrošnji je također varirao, a od 2014. do 2019. godine imao je neprekidni trend rasta. U 2019. godini je iznosio 19,9%, dok je u 2020. godini opao na 18,4%. U 2021. godini je ponovo narastao na 20,2%, što je maksimum od uvođenja PDV-a. U 2022. godini iznosio je 19,9%, te 19,3% u 2023. godini.

¹⁵ Simon, H. and M. Harding (2020), "What drives consumption tax revenues?: Disentangling policy and macroeconomic drivers", OECD Taxation Working Papers.

Tabela 2. Udio prihoda od neizravnih poreza sa JR UNO u BDP-u i ukupnoj potrošnji (C)

%	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Neizravni porezi / BDP	19,1	19,2	18,1	16,6	18,0	18,2	17,8	17,0	17,5	17,3	17,5	17,3	17,8	17,9	16,7	17,2	17,2	16,6	17,6
Neizravni porezi / C	18,8	19,3	18,0	16,6	17,7	17,9	17,6	17,1	17,5	17,9	18,6	18,8	19,7	19,9	18,4	20,2	19,9	19,3	20,7

Izvor: Kalkulacija na osnovu podataka UNO, BHAS¹⁶ i projekcija DEP-a za 2024. god.

Ukoliko u obzir uzmemo projekcije makroekonomskih pokazatelja za 2024. godinu Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP) iz ožujka 2025. godine, možemo sagledati udio neto naplate neizravnih poreza u bruto društvenom proizvodu i potrošnji u navedenoj godini.

Procijenjeni¹⁷ udio neto naplate neizravnih poreza u BDP-u porastao je za 1,08 p.b., sa 16,6% u 2023. na 17,6% u 2024. godini.

Procijenjeni rast udjela neto neizravnih poreza u ukupnoj potrošnji u 2024. godini iznosio je 1,33 p.b. (sa 19,3% u 2023. na 20,7% u 2024. godini). Najveći doprinos procijenjenom rastu imaju prihodi od PDV-a (+0,82 p.b.), što, s obzirom na nepromijenjene politike oporezivanja ukazuje na rast efikasnosti naplate prihoda. Slijede prihodi od trošarina i putarine, gdje zajednički doprinos rastu njihovog udjela u potrošnji iznosi +0,42 p.b.. Od toga, sam rast udjela trošarina na duhan iznosi 0,28 p.b. što ukazuje na efekte baze, odnosno gubitka prihoda od trošarina zbog promjene načina plaćanja trošarina na duhanske prerađevine u 2023. godini.

Nakon što budu dostupni zvanični podaci Agencije za statistiku BiH (BHAS) o makroekonomskim pokazateljima, moći će se izračunati koliko zvanično iznosi navedeni udio, te procijeniti koliko je na njega utjecao rast efikasnosti naplate prihoda, a koliko su iznosili efekti mjera promjene politika (prvenstveno efekat baze, odnosno utjecaj promjene politike oporezivanja duhana na osnovicu u 2023. godini).

¹⁶ Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, dohodovnom i rashodnom pristupu 2023, objavljen 23.01.2025. godine; Agencija za statistiku BiH (za podatke 2015-2023); Bruto domaći proizvod - izvanredno saopćenje od 19.07.2021. godine (Tab.2.1), Agencija za statistiku BiH (za podatke do 2014. godine)

¹⁷ Radi se o procjeni jer je nazivnik procijenjena kategorija.

II PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA 2025-2028 (osnovni scenario)**1. Tabelarni prikaz projekcija prihoda (2025-2028)**

Tabela 3. Osnovni scenario projekcija prihoda od neizravnih poreza (2025-2028), travanj 2025. g.

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM						Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija					2025	2026	2027	2028
		2024	2025	2026	2027					
PDV	6.227,1	6.552,0	6.842,0	7.174,9	7.475,9		5,2%	4,4%	4,9%	4,2%
Trošarine	1.851,7	1.929,9	2.011,2	2.098,0	2.193,7		4,2%	4,2%	4,3%	4,6%
Carine	580,1	649,9	677,2	712,4	750,8		12,0%	4,2%	5,2%	5,4%
Putarina	732,3	739,5	761,6	785,3	811,2		1,0%	3,0%	3,1%	3,3%
Ostalo	57,4	49,4	49,4	49,4	49,4		- 14,1%	0,0%	0,0%	0,0%
UKUPNO	9.448,6	9.920,6	10.341,3	10.819,9	11.280,9		5,0%	4,2%	4,6%	4,3%
Namjenska putarina *)	-457,4	-462,2	-476,0	-490,8	-507,0		1,0%	3,0%	3,1%	3,3%
Sredstva za raspodjelu RASPODJELU	8.991,2	9.458,5	9.865,3	10.329,1	10.773,9		5,2%	4,3%	4,7%	4,3%

Napomena:

Kako bi se osigurala usporedivost projektiranih i naplaćenih prihoda od neizravnih poreza, projekcije prihoda od neizravnih poreza prikazane su na gotovinskoj osnovi u skladu sa izvještajima UNO o naplati po vrstama prihoda.

*) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, namijenjena u cijelosti za izgradnju autocesta, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte, za izgradnju autocesta (0,20 KM/litri) i izgradnju i rekonstrukciju ostalih putova (0,05 KM/litri).

Kategorija „Ostalo“ uključuje ostale prihode koji se prikupljaju na JR UNO (prihodi od terminala, zakupnina i sl.), te neusklađene prihode (prihodi koji ostanu neusklađeni nakon konačnog usklađivanja naplate prihoda sa prijavama i deklaracijama u IT sustavu UNO), netirane sa ostalim povratima koji nisu izravno vezane za vrste prihoda.

Tabela 4. Osnovni scenario projekcija prihoda od neizravnih poreza u % BDP-a, travanj 2025. g.

Vrsta prihoda (neto)	u % BDP-a				
	Izvršenje	Projekcija			
	2024	2025	2026	2027	2028
PDV	11,6%	11,6%	11,5%	11,5%	11,4%
Trošarine	3,5%	3,4%	3,4%	3,4%	3,3%
Carine	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%
Putarina	1,4%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%
Ostalo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
UKUPNO	17,6%	17,5%	17,4%	17,4%	17,2%
Namjenska putarina	-0,9%	-0,8%	-0,8%	-0,8%	-0,8%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	16,8%	16,7%	16,6%	16,6%	16,4%

Izvor podataka za BDP: DEP, Makroekonomske projekcije, ožujak 2025.

2. OMA, revizija projekcija prihoda od neizravnih poreza

2.1. Razlike izvršenja za 2024. godinu u odnosu na projekcije iz listopada 2024.

U 2024. godini naplaćeno je 9.448,6 mil KM prihoda od neizravnih poreza. U revidiranim projekcijama iz listopada 2024. godine bilo je planirano da će se prikupiti 9.365,8 mil KM. Razlika ostvarenih prihoda i projekcije iz listopada 2024. iznosi +82,8 mil KM (Tabela 5).

Kumulativna stopa rasta prihoda od neizravnih poreza za jedanaest mjeseci 2024. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine iznosila je 11%, što je tačno odgovaralo projektiranoj stopi rasta na razini godine. Međutim, u prosincu 2024. je ostvaren rast prihoda od visokih 23,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, što je kumulativnu stopu rasta za dvanaest mjeseci podiglo na 12%. Promatrano u apsolutnim iznosima, neto prihodi od neizravnih poreza su u prosincu 2024. porasli za 160,6 mil KM. Snažan rast neto prihoda u prosincu rezultat je visokog rasta prihoda od trošarina na duhan, carina i PDV-a na uvoz, te smanjenja isplata povrata.

Tabela 5. Razlike izvršenja prihoda u 2024. g. odnosu na projekcije iz listopada 2024. godine

Vrsta prihoda (neto) u mil KM	Projekcije listopad 2024	Izvršenje prihoda 2024	Razlika
PDV	6.204,1	6.227,1	23,0
Trošarine	1.807,5	1.851,7	44,1
Carine	574,9	580,1	5,2
Putarina	729,5	732,3	2,8
Ostalo	49,7	57,4	7,7
UKUPNO	9.365,8	9.448,6	82,8

Skoro polovica "prebačaja" projekcija iz listopada 2024. odnosi se na prihode od trošarina na duhan (+39,9 mil KM). Snažan rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine u prosincu 2024. godine (25,3%) i veliki pad u siječnju 2025. godine (-14,7%) ukazuju na tadašnju procjenu duhanskih kompanija o početku zimske sezone u prosincu 2024. godine, koja se, u konačnici, pokazala ispravnom, za razliku od prethodnih godina kada je vrh zimske sezone bio u siječnju/veljači.

2.2. Razlike projekcija prihoda za razdoblje 2025-2027 u odnosu na listopadske projekcije

Razlike projekcija prihoda za razdoblje 2025-2027 u odnosu na projekcije iz listopada 2024. godine predstavljene su u Tabeli 6. U odnosu na prethodne projekcije, projekcije prihoda za 2025., 2026. i 2027. godinu revidirane su za +187,6 mil KM, +214,6 mil KM i +275,7 mil KM, respektivno.

Tabela 6. Razlike projekcija prihoda u odnosu na projekcije iz listopada 2024. godine (u mil KM)

Vrsta prihoda (neto)	2025	2026	2027
PDV	107,8	144,0	210,9
Trošarine	43,6	41,8	40,7
Carine	49,1	42,7	39,9
Putarina	-10,5	-11,5	-13,5
Ostalo	-2,3	-2,3	-2,3
UKUPNO	187,6	214,6	275,7

U odnosu na prethodne, DEP-ove projekcije iz ožujka 2025. godine za 2025. godinu revidirane su naviše za: ukupan BDP (+0,5 p.b.), te njegovih komponenti: uvoz (+0,6 p.b.), privatna potrošnja (1,5 p.b.), javna potrošnja (+0,3 p.b.), investicije (+0,5 p.b.), dok su projekcije stope rasta izvoza smanjene (-1,1 p.p). Projekcija nominalnog rasta BDP-a za 2026. godinu korigirana je za -0,4 p.b. dok je ista za 2027. godinu korigirana za -0,3 p.b.¹⁸

Možemo zaključiti da je revizija projekcija PDV-a, trošarina i carina za 2025. godinu rezultat: (1) uvećanja statističke osnovice (+82,8 mil KM; razlika izvršenja prihoda u 2024. godini i projekcije iz listopada 2024. godine), (2) tekućih trendova naplate u 2025. godini, prema raspoloživim podacima i (3) revizije naviše projekcije rasta BDP-a, uvoza i potrošnje za 2025. godinu.

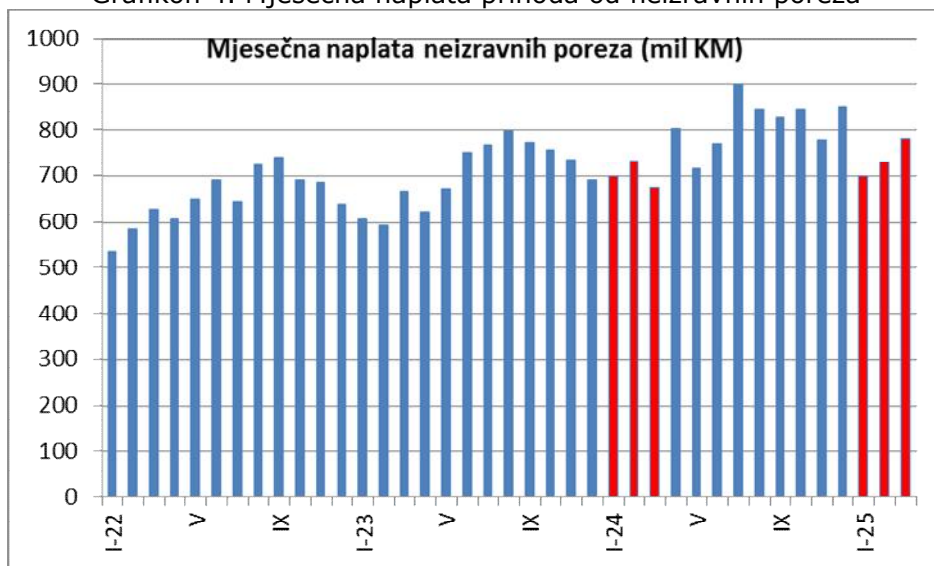
Revizija projekcija prihoda za 2026. i 2027. godinu je kumulativni rezultat promjene statističke osnovice (projekcije za 2025. godinu) i revizije projekcija makroekonomskih pokazatelja.

3. Projekcija ukupnih prihoda od neizravnih poreza

3.1. Projekcije za 2025

U prvom kvartalu naplata prihoda od neizravnih poreza je snažno oscilirala. U prva dva mjeseca 2025., i pored rasta bruto naplate, neto naplata je bila za 3,3 mil KM manja u odnosu na isto razdoblje 2024., odnosno manja za 0,2%. Razlog za lošiji start početkom godine su bile visoke isplate povrata PDV-a. Međutim, snažnim rastom naplate neizravnih poreza u ožujku zaustavljeni su negativni trendovi iz prva dva mjeseca 2025. godine (Grafikon 4).

Grafikon 4. Mjesečna naplata prihoda od neizravnih poreza

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH (izračun i prikaz OMA)

Prema preliminarnom izvještaju o gotovinskom toku na JR UNO u ožujku 2025. je naplaćeno 949,8 mil KM bruto prihoda ili 76,8 mil KM više nego u ožujku 2024. Isplate povrata su bile manje za 29,4 mil KM, tako da je neto naplata iznosila 781 mil KM, što predstavlja rast od 15,7%.

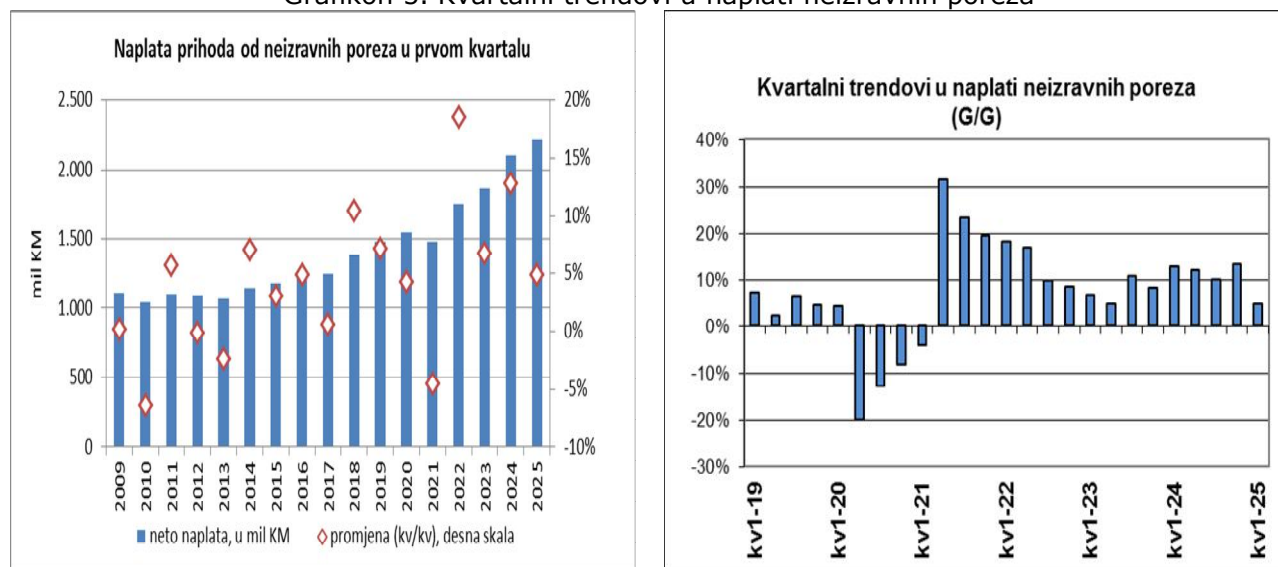
Snažan rast prihoda u ožujku je povećao kumulativne efekte u prvom kvartalu 2025. Bruto naplata je bila veća za 121,2 mil KM. Smanjenje isplata povrata u ožujku ipak nije bilo u toj mjeri

¹⁸ Vid. dio 1.2. DEP, revizija projekcija makroekonomskih pokazatelja za BiH, str.5

da je moglo neutralizirati visoke isplate povrata u prva dva mjeseca 2025., tako da su na razini kvartala povrati bili veći za 3,4% ili za 17,8 mil KM. U konačnici, neto naplata u prvom kvartalu 2025. je iznosila 2,21 mlrd KM ili 103,4 mil KM više u odnosu na prvi kvartal 2024. (Grafikon 5, lijevo).

Pregled kvartalnih trendova pokazuje da pozitivni kvartalni rast prihoda od neizravnih poreza u kontinuitetu traje od 2021. Tada je nastupio oporavak nakon pada prihoda prouzročenog pandemijom koronavirusa (Grafikon 5, desno). Rat u Ukrajini i energetska kriza su doveli do smanjenja stopa rasta. Iako su se cijene na svjetskom tržištu energenata i ostalih robnih berzi vremenom stabilizirale, u 2023. je izgubljen značajan iznos prihoda od trošarina na duhanske prerađevine nakon prelaska na novi režim plaćanja¹⁹ u prvim mjesecima 2023. Efekat niže baze iz prvog polugodišta 2023. imao je za posljedicu više stope kvartalnog rasta, 12,8% u prvom kvartalu, te 12,2% u drugom kvartalu 2024. U trećem kvartalu te godine stopa rasta je smanjena na 10% zbog efekta više baze iz 2023., no, zbog visoke naplate prihoda od neizravnih poreza u prosincu 2024., u četvrtom kvartalu 2024. ostvaren je rast od 13,4%. Neočekivani visoki rast naplate u prosincu 2024. dijelom je nastao zbog prelijevanja prihoda na koncu jedne i početkom nove fiskalne godine, kao posljedica poslovnih odluka obveznika (npr. plaćanje PDV-a na uvoz u prosincu kako bi se odmah u prijavi PDV-a u siječnju ostvarilo pravo na odbitak ulaznog PDV-a ili procjena duhanskih kompanija o ranijem početku zimske sezone nego prethodnih godina). Imajući sve to u vidu ne iznenađuje niži rast bruto naplate početkom 2025. S druge strane, oporavak uvoza i izvoza u četvrtom kvartalu 2024., zbog rokova za ostvarenje prava na povrat izvoznika i ostalih obveznika, imali su negativni efekat na isplate povrata početkom 2025. U takvim okolnostima ostvarena je stopa rasta u prvom kvartalu 2025. od 4,9%, što je skromnije u odnosu na 2024. godinu, a ujedno je to i najniža kvartalna stopa rasta od 2021. godine (Grafikon 5, desno).

Grafikon 5. Kvartalni trendovi u naplati neizravnih poreza

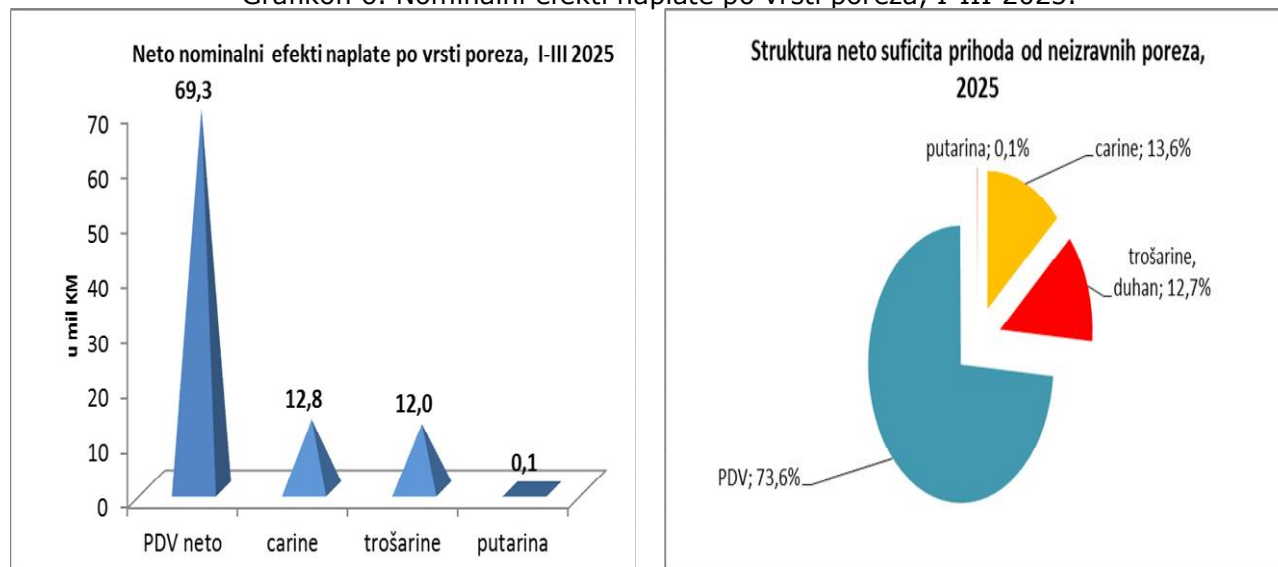
Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Struktura neto suficita ostvarenog u prvom kvartalu ukazuje na zaključak da je glavni faktor rasta prihoda od neizravnih poreza u prvom kvartalu 2025. bio PDV (Grafikon 6, lijevo). U prvom kvartalu je naplaćeno 69,3 mil KM PDV-a više nego u istom kvartalu 2024., što čini čak 73,6%

¹⁹ Novi režim plaćanja trošarina na duhanske prerađevine podrazumijeva plaćanje pri uvozu, a ne prilikom preuzimanja trošarinskih markica, kako je bilo propisano do 2023.

neto suficita (Grafikon 6, desno). Suficit prihoda od trošarina se u cijelosti odnosi na trošarine na duhan, a preostali iznos suficita se odnosi na prihode od carina.

Grafikon 6. Nominalni efekti naplate po vrsti poreza, I-III 2025.

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Prema projekcijama DEP-a, očekuje se nominalni rast BDP-a od 5,6% u 2025. godini, te rast privatne potrošnje od 5,4%. Projektirana stopa inflacije iznosi 3%²⁰.

Uzimajući u obzir sve navedeno, očekuje se da će naplata prihoda od neizravnih poreza u 2025. godinu iznositi 9.920,6 mil KM. Projektirana stopa rasta prihoda od neizravnih poreza za 2025. godinu je nešto viša od tromjesečne stope rasta prihoda i iznosi 5%.

3.2. Projekcija za razdoblje 2026-2028

Za razdoblje 2026-2028 DEP je projektirao nešto niže nominalne stope rasta BDP-a i potrošnje nego za 2025. godinu (Grafikon 7). Projektirana nominalna stopa rasta BDP-a za 2026. godinu je niža za 0,7 p.b. u odnosu na projektiranu stopu za 2025. godinu. U odnosu na projekcije za 2025. godinu, projektirane nominalne stope rasta BDP-a za 2027. i 2028. godinu niže su za 0,7 p.b. i 0,4 p.b. dok su projektirane stope rasta private potrošnje niže za 1,4 p.b. i 1,9 p.b., respektivno.

Projektirane stope rasta neto prihoda od neizravnih poreza za 2026., 2027. i 2028. godinu iznose 4,2%, 4,6% i 4,3% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2025. godinu.

Okvir 1: Projekcije prihoda od neizravnih poreza

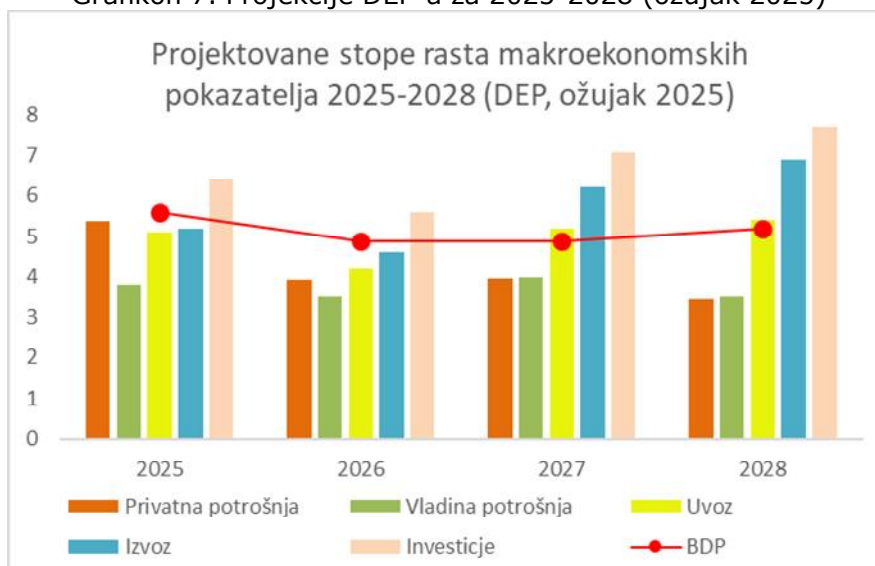
	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	9.448,6	9.920,6	10.341,3	10.819,9	11.280,9
Projekcije, % rasta		5,0%	4,2%	4,6%	4,3%
Projekcije, % BDP	17,6%	17,5%	17,4%	17,4%	17,2%

²⁰ Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena, DEP, ožujak 2025

Za razliku od projektiranog pada udjela neizravnih poreza u BDP-a sa 17,5% u 2025. na 17,2% u 2028. godini (Okvir 1), **projektirani udio prihoda od neizravnih poreza (OMA) u potrošnji (DEP) u navedenom razdoblju raste od 20,6% u 2025. do 21% u 2028. godini.**

Pad projektiranog udjela neizravnih poreza u BDP-u u razdoblju 2025-2028 kumulativni je rezultat rasta neizravnih poreza u potrošnji te pada projektiranog udjela potrošnje u BDP-u sa 84,9% u 2025. na 81,9% u 2028. godini

Grafikon 7. Projekcije DEP-a za 2025-2028 (ožujak 2025)

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu projekcija DEP-a iz ožujka 2025

III ANALITIKA PROJEKCIJA PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA PO VRSTAMA

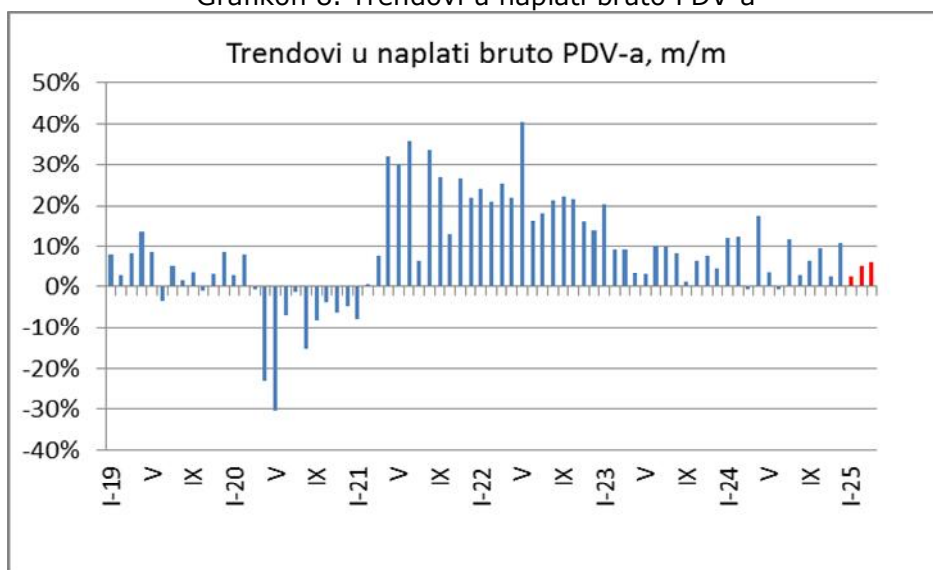
1. PDV

1.1. Projekcije prihoda od PDV-a za 2025

Bruto naplata PDV-a

Nakon visokog rasta bruto naplate PDV-a u prosincu 2024., u prva tri mjeseca 2025. su ostvarene skromnije stope rasta, 2,4% u siječnju, 5,3% u veljači i 6,2% u ožujku (Grafikon 8). Usporavanje stopa rasta se odrazilo i na stopu rasta u prvom kvartalu, koja je iznosila 4,7%.

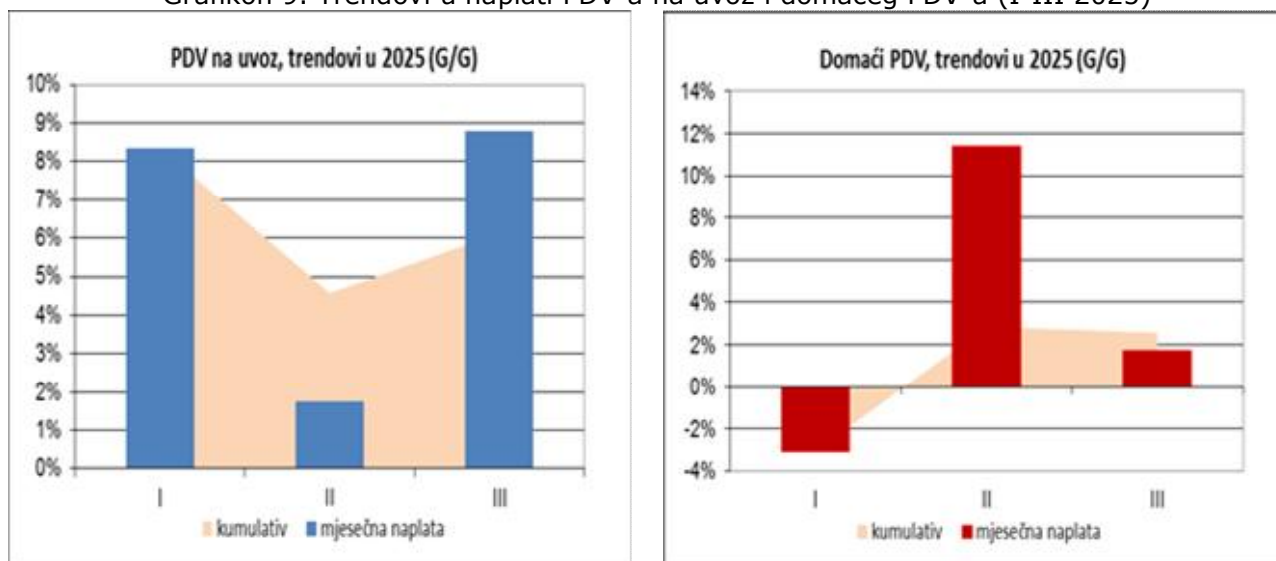
Grafikon 8. Trendovi u naplati bruto PDV-a

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH (izračun i prikaz OMA)

Analiza strukture bruto PDV-a u prvom kvartalu 2025. ukazuje na zaključak da je skromniji rast bruto naplate PDV-a u prvim mjesecima 2025. posljedica divergentnih trendova i oscilacija u naplati komponenti bruto PDV-a. PDV na uvoz je u siječnju rastao po stopi od 8,3%, u veljači od samo 1,7%, dok je u ožujku zabilježen rast od 8,8% (Grafikon 9, lijevo). S druge strane, u siječnju 2025. je, prvi put nakon skoro tri godine, zabilježen pad naplate domaćeg PDV-a od -3,1%, u veljači rast od 11,4%, a u ožujku svega 1,7% (Grafikon 9, desno).

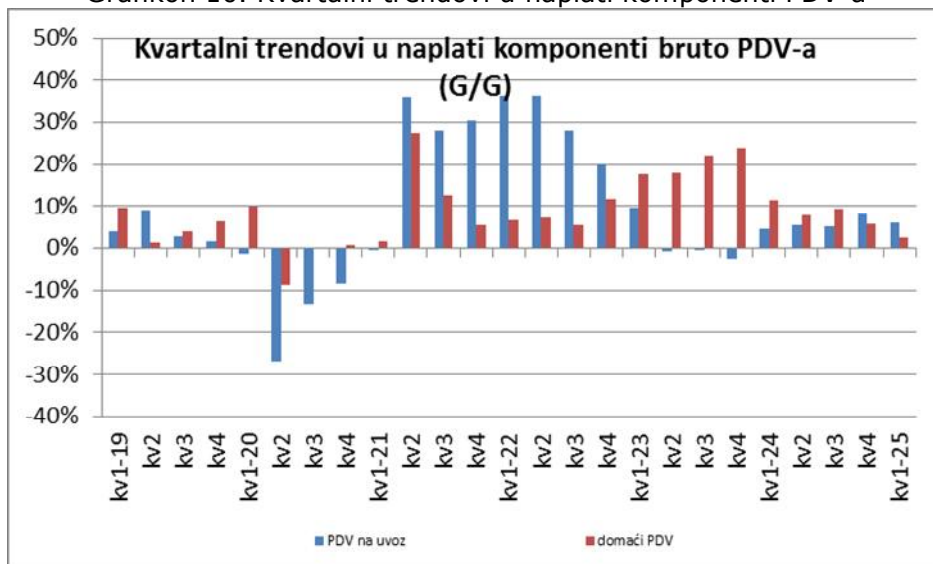
Grafikon 9. Trendovi u naplati PDV-a na uvoz i domaćeg PDV-a (I-III 2025)

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

I pored divergentnih trendova komponenti bruto PDV-a, stopom rasta PDV-a u prvom kvartalu 2025. od 6,1% zadržan je stabilan trend rasta iz 2024. (Grafikon 10). S druge strane, u prvom kvartalu 2025. ostvaren je rast domaćeg PDV-a od samo 2,6%, čime je nastavljeno usporavanje rasta naplate domaćeg PDV-a iz četvrtog kvartala 2024. S obzirom da je u prva tri mjeseca evidentirano 24,4 mil KM neusklađenih prihoda može se očekivati i veći rast domaćeg PDV-a, jer se veći dio neusklađenih prihoda redovito odnosi na uplate PDV-a.

Grafikon 10. Kvartalni trendovi u naplati komponenti PDV-a

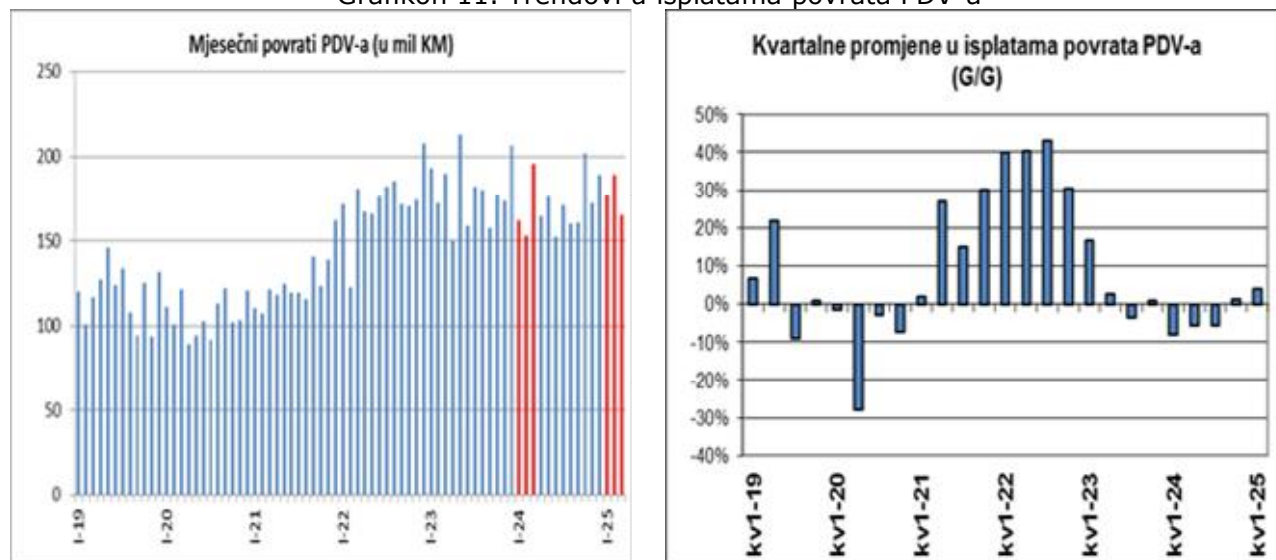
Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Povrati PDV-a

U cjelini, kada se promatraju isplate povrata u apsolutnom iznosu u odnosu na godine prije pandemije i rata u Ukrajini, može se zaključiti da je u prvim mjesecima 2025. nastavljen trend jako visokih isplata koji traje od 2022. godine (Grafikon 11, lijevo). U pogledu stopa rasta

trendovi su oscilatorni, a raspon oscilacija stopa rasta je velik i kreće se od -15,5% u ožujku do 23,7% u veljači.

Grafikon 11. Trendovi u isplatama povrata PDV-a

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

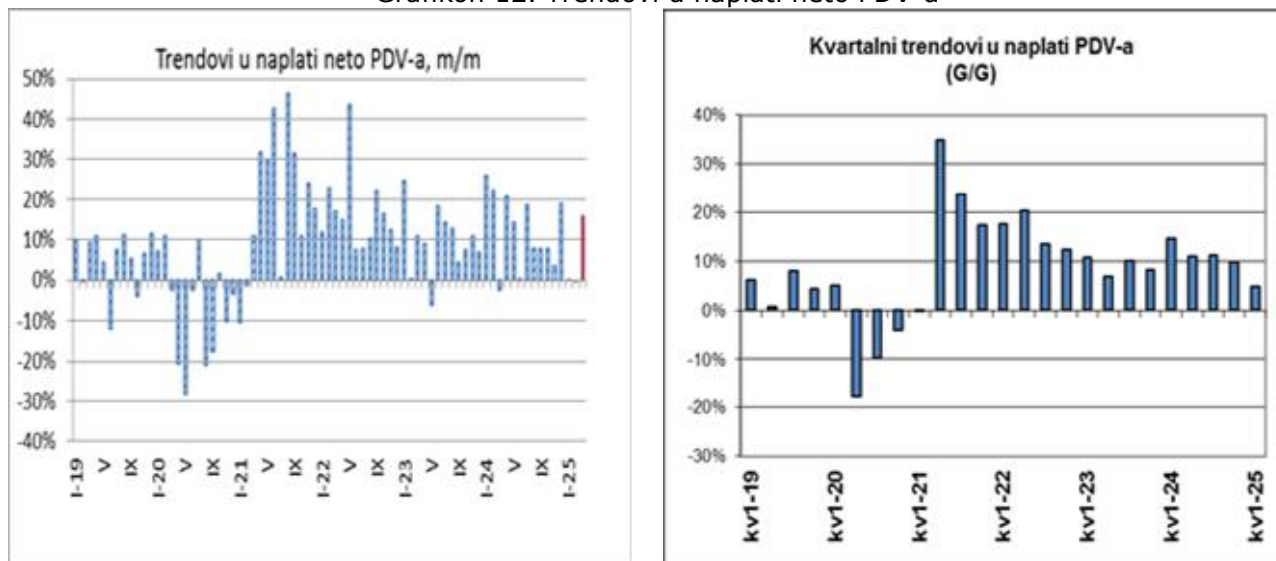
Usprkos rastu isplata povrata, udio povrata PDV-a u bruto PDV-u u prva tri mjeseca 2025. iznosio je 26,3%, što je za 0,2 p.b. manje od udjela povrata u bruto naplati u prvom kvartalu 2024. Iz analize strukture povrata prema korisnicima povrata može se zaključiti da je glavni razlog povećanim isplatama povrata PDV-a isplata po međunarodnim projektima. Tako je za tri mjeseca 2025. obveznicima vraćeno 2,7 mil KM manje povrata nego u istom razdoblju 2024., ali je međunarodnim projektima vraćeno 18,5 mil KM povrata PDV-a više nego u istom razdoblju 2024.

Kvartalne usporedbe pokazuju i utjecaj oporavka vanjskotrgovinske razmjene BiH na isplate povrata. Nakon prva tri kvartala 2024., kada je zabilježen značajan pad isplata povrata, čak i do -8%, u četvrtom kvartalu 2024. je ostvaren rast povrata PDV-a od 1,2%, a u prvom kvartalu 2025. rast od 4% (Grafikon 11, desno).

Neto naplata

Nakon visokih stopa rasta u drugom dijelu 2024. u siječnju i veljači 2025. godine je neto naplata PDV-a bila na razini naplate u istom razdoblju 2024. (Grafikon 12, lijevo). Razlog za lošiji start u 2025. je bio snažan rast povrata PDV-a koji je anulirao efekte skromnog rasta bruto PDV-a. Međutim, u ožujku je zabilježen snažan rast neto PDV-a od 16%, kao posljedica smanjenih isplata povrata, što je kumulativnu stopu rasta iz nulte stope pomjerilo na +4,9%. Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati i viša stopa rasta, jer se veći dio neusklađenih prihoda redovito odnosi na uplate PDV-a.

Grafikon 12. Trendovi u naplati neto PDV-a

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Kvartalne usporedbe pokazuju usporavanje rasta neto PDV-a (Grafikon 12, desno). U odnosu na posljednja tri kvartala 2024. godine, stopa rasta neto PDV-a u prvom kvartalu 2025. je prepolovljena, odnosno, iznosi samo 1/3 stope rasta iz prvog kvartala 2024. Analiza trendova od 2021. ukazuje na zaključak da se radi o najnižoj kvartalnoj stopi rasta u protekle četiri godine.

Projektirani iznos neto prihoda od PDV-a u 2025. godini iznosi 6.552 mil KM, što je za 5,2% više od ostvarenja u 2024. godini (Grafikon 13 i Okvir 2). Projekcija je zasnovana na historijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija PDV-a (koja ne uključuje godine sa specifičnostima), te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

1.2. Projekcije prihoda od PDV-a za razdoblje 2026-2028

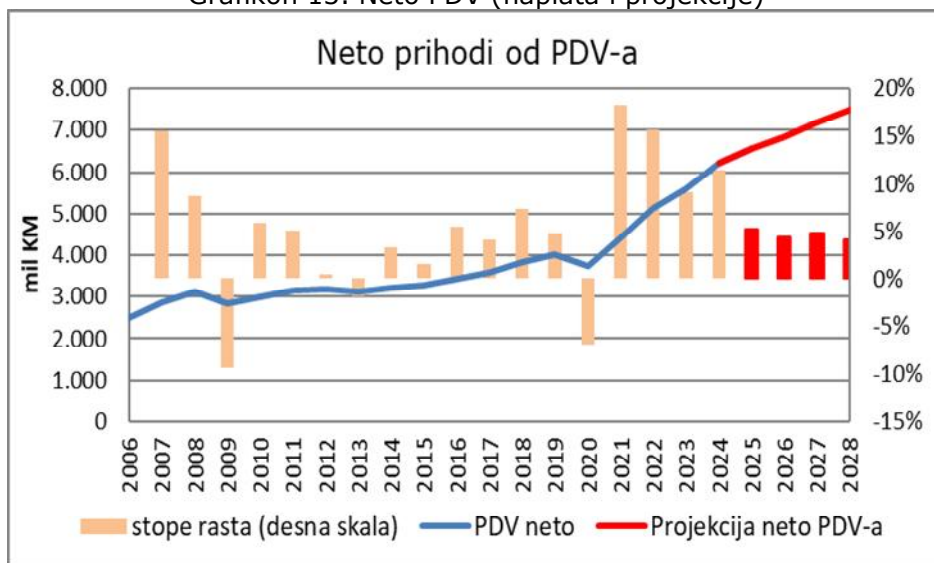
Prihodi od PDV-a predstavljaju najveći generator godišnjeg apsolutnog rasta ukupnih prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2025-2027²¹. Prihodi od PDV-a u navedenom razdoblju projektirani su u skladu sa dugoročnim trendovima naplate, historijskom sezonskom shemom te projekcijama relevantnih makroekonomskih pokazatelja.

Analiza trendova naplate ukazuje na dugogodišnji rast prihoda od PDV-a. U godini uvođenja PDV-a (2006) naplaćeno je 2.483,8 mil KM neto prihoda od PDV-a. U svim narednim godinama, izuzev 2009. i 2020. godine²², zabilježen je rast ovih prihoda. Visoke stope rasta bile su posebno izražene u godini nakon uvođenja PDV-a (2007), te u godinama koje su uslijedile nakon godine izbijanja pandemije virusa korona (2021 i 2022). Konačno, u 2024. godini je naplaćeno 6.227,1 milijun KM neto prihoda od PDV-a, što predstavlja rast od visokih 3.743,3 mil KM ili 150,7% u odnosu na 2006. godinu.

²¹ Preko 65% apsolutnog rasta prihoda u svim godinama odnosi se na prihode od PDV-a.

²² Godine u kojima su bili izraženi efekti globalne finansijske krize (2009) i pojave pandemije virusa korona (2020)
Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

Grafikon 13. Neto PDV (naplata i projekcije)

Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

Okvir 2: Projekcije prihoda od PDV-a

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	6.227,1	6.552,0	6.842,0	7.174,9	7.475,9
Projekcije, % rasta		5,2%	4,4%	4,9%	4,2%
Projekcije, % BDP	11,6%	11,6%	11,5%	11,5%	11,4%

Nakon projektirane stope rasta od 5,2% u 2025. godini, u narednim godinama su na osnovu regresionog modela planirane stabilne stope rasta prihoda od PDV-a, u skladu sa projektiranim stopama rasta potrošnje (Okvir 2).

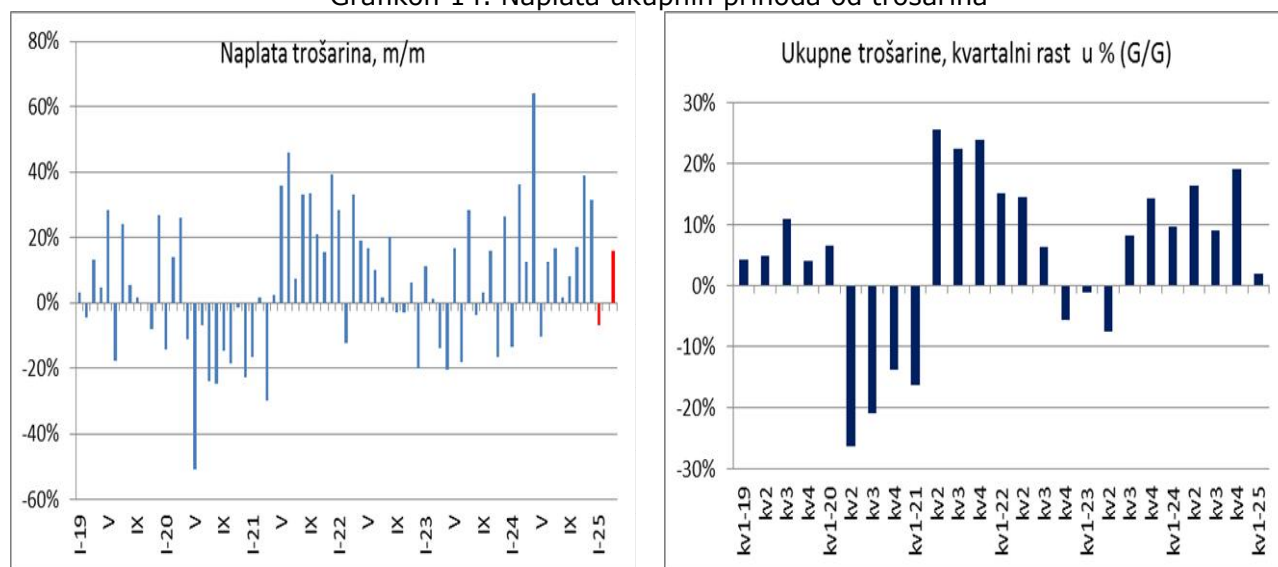
2. Trošarine

2.1. Ukupne trošarine

Nakon sedam mjeseci pozitivnog rasta, kojeg su odlikovale ekstremno visoke stope rasta, u siječnju i veljači 2025. je ostvaren pad prihoda od trošarina od -7,1% i -0,3% respektivno (Grafikon 14, lijevo), što je dovelo do negativne kumulativne stope rasta od -3,6%. Međutim, u ožujku je ponovno ostvaren rast prihoda od trošarina od 16%.

Snažnim rastom prihoda od trošarina u ožujku 2025. anuliran je gubitak iz prva dva mjeseca i ostvaren rast od 3,1% na razini prvog kvartala. Kvartalne usporedbe pokazuju da je u prvom kvartalu 2025. ostvarena najniža stopa rasta unazad šest kvartala (Grafikon 14, desno).

Grafikon 14. Naplata ukupnih prihoda od trošarina

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Projektirani iznos neto prihoda od trošarina u 2025. godini iznosi 1.929,9 mil KM, što je za 4,2% više od ostvarenja u 2024. godini (Okvir 3). Projekcija je zasnovana na historijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija trošarina (koja ne uključuje godine sa specifičnostima), te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

Okvir 3: Projekcije prihoda od trošarina

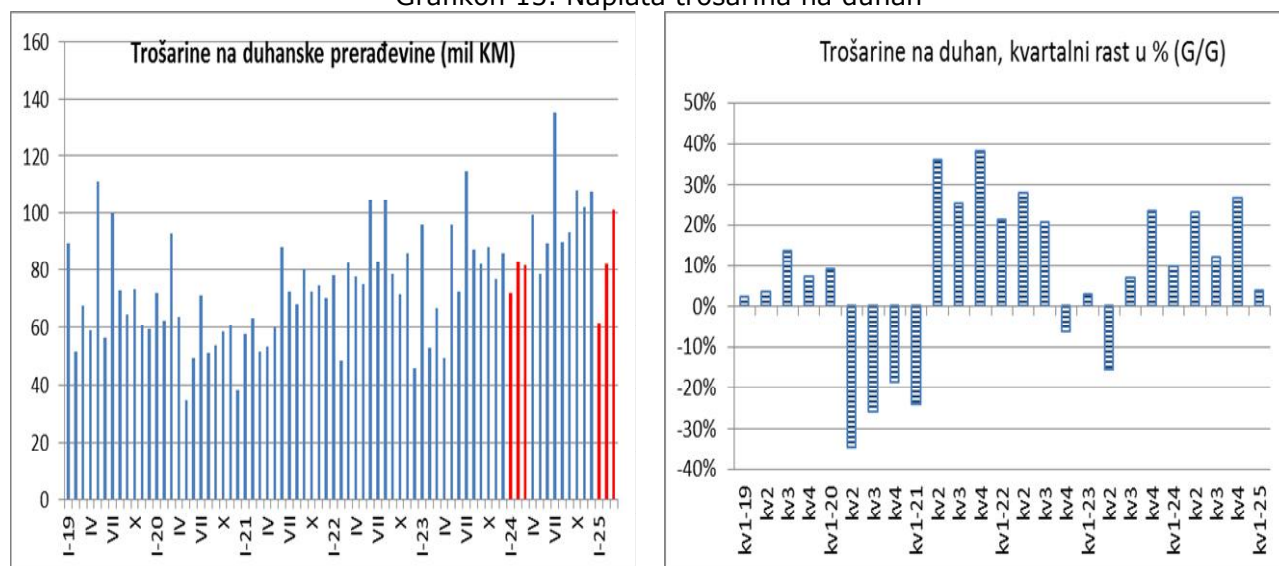
	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	1.851,7	1.929,9	2.011,2	2.098,0	2.193,7
Projekcije, % rasta		4,2%	4,2%	4,3%	4,6%
Projekcije, % BDP	3,5%	3,4%	3,4%	3,4%	3,3%

2.2. Trošarine na duhanske prerađevine

Projekcije trošarina na duhanske prerađevine za 2025. godinu

Analiza strukture prihoda od trošarina pokazuje da suficit koji je ostvaren u naplati prihoda od trošarina u prvom kvartalu 2025. u odnosu na isti kvartal 2024. potiče isključivo od naplate trošarina na duhanske prerađevine. Međutim, navedeni suficit je ostvaren tek u ožujku mjesecu. Naplata prihoda od trošarina na duhanske prerađevine u siječnju 2025. je bila prepolovljena u odnosu na naplatu u prosincu 2024., a u veljači je bila na razini naplate u veljači 2024. godine (Grafikon 15, lijevo). Tek se naplata trošarina u ožujku u apsolutnom iznosu približila razini naplate trošarina na duhanske prerađevine u posljednjem kvartalu 2024. Oscilacije u naplati trošarina na duhanske prerađevine su uobičajene, s obzirom da samo dvije duhanske korporacije uplaćuju preko 83% prihoda od trošarina, te, imajući to u vidu, svaka promjena poslovnih politika ili *ad hoc* poslovna odluka prema trenutačnoj procjeni stanja na tržištu menadžmenta ove dvije korporacije se neminovno odražava na ukupnu naplatu trošarina na duhanske prerađevine. Slijedom poslovnih politika i procjena o početku zimske sezone koncem 2024., umjesto početkom naredne godine, značajno je povećan uvoz cigareta, što je imalo za posljedicu visok rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine, povećavajući stopu rasta prihoda od trošarina u 2024.

Grafikon 15. Naplata trošarina na duhan

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Oporavak naplate trošarina na duhanske prerađevine u ožujku je rezultirao stopom rasta od 3,6% u prvom kvartalu 2025. Radi se o skromnoj stopi rasta imajući u vidu stope rasta u prethodnih šest kvartala, a pogotovo u odnosu na četvrti kvartal 2024. kada je zabilježen rast od visokih 26,7% (Grafikon 15, desno). Iako nakon promjene režima plaćanja trošarina na duhanske prerađevine podaci iz evidencije o izdanim trošarinskim markicama nisu u izravnoj korelaciji sa naplaćenim prihodima od trošarina značajni su za sagledavanje trendova na tržištu cigareta i duhana i budućih kretanja naplate trošarina. Prema izvještajima za prva dva mjeseca 2025. količina cigareta, mjerena brojem izdanih trošarinskih markica, povećana je za 22,4%, a vrijednost cigareta je bila veća za 27,8% u odnosu na isto razdoblje 2024. Budući da je kumulativ obračunatih prihoda od trošarina u prva dva mjeseca 2025. bio veći čak za 74% pretpostavlja se da će dio razlike biti naplaćen u ožujku i travnju, imajući u vidu vrijeme potrebno za proizvodnju cigareta izvan BiH nakon što se izvezu trošarinske markice. Rast prosječne ponderirane maloprodajne cijene u prva dva mjeseca 2025. u odnosu na prosječnu ponderiranu maloprodajnu

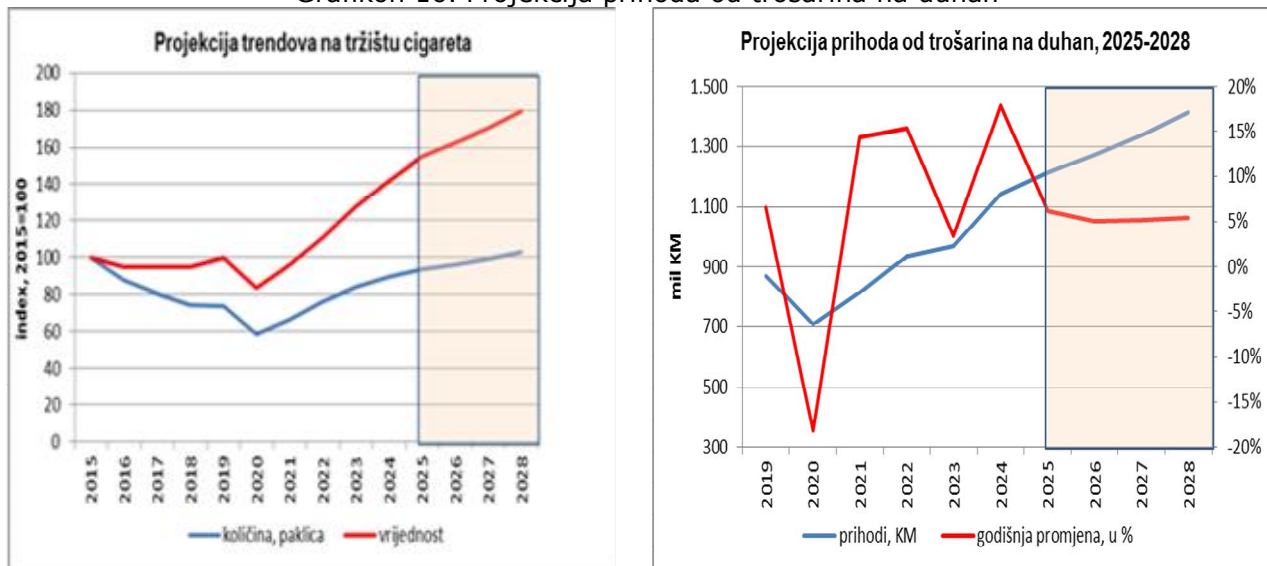
cijenu u 2024. je bio minimalan, samo 1%, što je i očekivano s obzirom na najave povećanja maloprodajnih cijena²³.

Osnovno polazište za projekcije prihoda od trošarina na duhanske prerađevine za 2025. jesu tekući trendovi naplate trošarina na duhanske prerađevine, koje karakteriziraju velike oscilacije. Za razliku od projekcija za prethodne godine historijski trendovi naplate trošarina na duhanske prerađevine ne mogu predstavljati pouzdano polazište za projekcije naplate u 2025. godini zbog promjene režima plaćanja trošarina tijekom 2023., koje je dovelo do strukturalnog prekida u serijama podataka i gubljenja izravne korelacije između naplaćenih prihoda od trošarina i podataka o količinama, cijenama i vrijednosti tržišta cigareta i duhana iz evidencije izdanih trošarinskih markica za duhanske prerađevine. Imajući u vidu sva ograničenja, polazeći od tekućih trendova u naplati trošarina na duhanske prerađevine i tekućih trendova na tržištu cigareta u BiH u prvom kvartalu 2025., pretpostavljajući da će ukupno povećanje prosječne ponderirane cijene cigareta u 2025., uključujući i povećanje maloprodajnih cijena cigareta u prvom kvartalu 2025. biti u skladu sa projekcijama indeksa potrošačkih cijena DEP-a, u 2025. se može očekivati rast prihoda trošarina na duhanske prerađevine od 6,2%.

Projekcije trošarina na duhanske prerađevine za 2026-2028

Važan faktor ostvarenja projekcija naplate trošarina jeste nepromijenjena trošarinska politika i kontinuirana borba protiv crnog tržišta cigareta i duhana u BiH. U naredne tri godine očekuje se stabiliziranje političke situacije u svijetu i stabilizacija robnih burzi i cijena na svjetskom tržištu, oporavak i rast ekonomije, dohotka i potrošnje u skladu sa makroekonomskim projekcijama. Rast tržišta bi trebao pratiti makroekonomske projekcije potrošnje, što bi uz rast prosječne ponderirane cijene u skladu sa projekcijama indeksa potrošačkih cijena DEP-a trebalo dovesti do daljeg rasta vrijednosti prometa cigareta i oporezovanih količina cigareta (Grafikon 16, lijevo). Pod navedenim pretpostavkama u 2026., 2027., i 2028. može se očekivati rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine od 5,1%, 5,2% i 5,5% (Grafikon 16, desno).

Grafikon 16. Projekcija prihoda od trošarina na duhan

Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

²³ U prva dva mjeseca 2025. maloprodajne cijene određenih brendova cigareta dvije najveće duhanske korporacije su povećane u dva navrata, 03.03.2025. i 17.02.2025. Izvještajem i gore navedenom analizom nisu obuhvaćeni efekti trećeg povećanja cijena određenih brendova cigareta ostalih duhanskih kompanija u prvom kvartalu, u primjeni od 17.03.2025.

2.3. Trošarine na derivate nafte

Prihodi od trošarina na derivate nafte u odnosu na cijene nafte na svjetskom tržištu

U razdoblju od 2006. do 2014.g. neto naplata trošarina na derivate nafte bila je poprilično ujednačena, sa prosjekom od 426,5 mil KM (min 414,4 mil; max 441,7 mil KM). Sa druge strane, prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu u navedenom razdoblju snažno su varirale²⁴, a kretale su se između 61,7 i 111,6 dolara po barelu. Prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu snažno su pale u 2015. godini, što je dovelo do pada cijena derivata na tržištu BiH i rasta neto naplate trošarina na derivate nafte. U razdoblju 2015-2019 godine, prosječne godišnje cijene nafte na svjetskom tržištu kretale su se u rangu 43,6-71,3 dolara po barelu, a neto naplata trošarina na Jedinstveni račun UNO BiH u rangu 465,1-526,5 mil KM. Naredno razdoblje, 2020-2023 bio je jako turbulentno, kako po pitanju cijena nafte tako i po pitanju naplate trošarina na derivate nafte. Cijene derivata su jako pale u 2020. godini (prosjeak svega 42 dolara po barelu), a suprotno zakonima tržišne ekonomije, kao posljedica restriktivnih mjera u borbi protiv virusa korona i posljedičnog gubitka potrošnje, pala je i neto naplata trošarina na derivate nafte (469,5 mil KM). Godine 2021. porasle su i cijene nafte na svjetskom tržištu (na 70,9 dolara po barelu) ali i neto naplata trošarina na derivate (524,4 mil KM) zbog oporavka potrošnje. Godine 2022. ponovo je nastupio pad neto naplate trošarina (501,9 mil KM) uz visoke cijene nafte na svjetskom tržištu (prosjeak 100,9 dolara po barelu) zbog ratnih dešavanja u Ukrajini, a u 2023. godini su zabilježena obrnuta kretanja (prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu 82,5 dolara po barelu, neto naplata trošarina na derivate nafte 522,1 mil KM). U 2024. godini su prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu iznosile 80,5 dolara po barelu, a neto naplata trošarina na derivate nafte 563,1 mil KM.

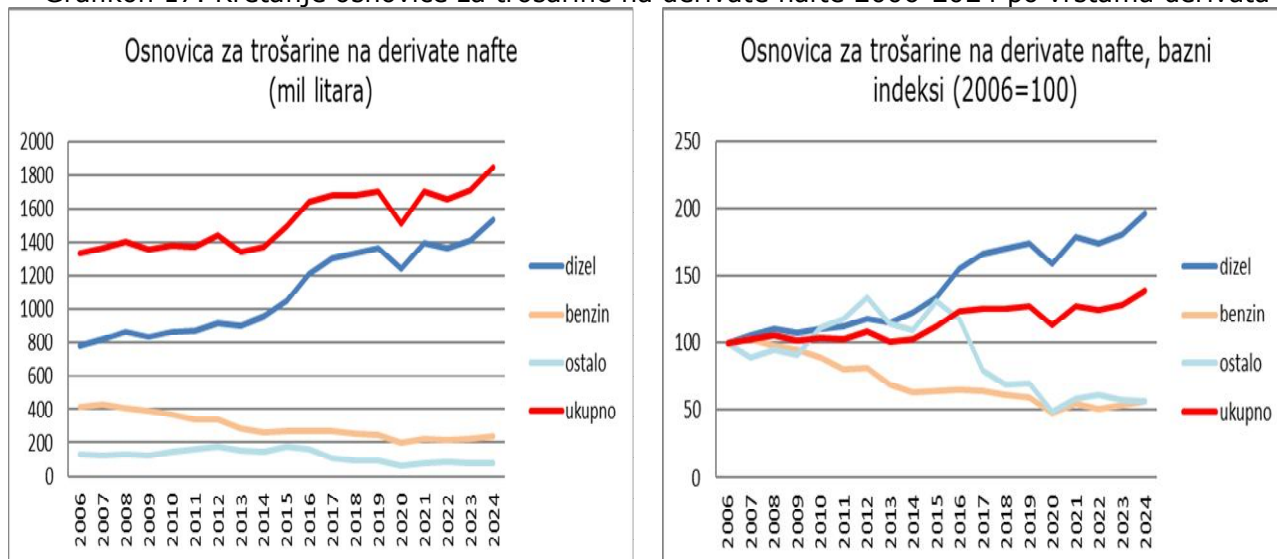
Na osnovu gore navedenog može se zaključiti da su cijene nafte na svjetskom tržištu mnogo više varirale od prikupljenih trošarina na derivate nafte u BiH.

Struktura osnovice za trošarine na derivate nafte

Zanimljivo je analizirati i kretanje kategorija potrošnje koje ulaze u osnovicu za trošarine. U odnosu na 2006. godinu, potrošnja dizel goriva je porasla za visokih 96%, dok se komponenta potrošnja benzina i ostalih derivata koji ulaze u osnovicu (kerozin i lož ulje) skoro upolovila (-43% i -43,5%, respektivno).

²⁴ Podaci U.S. Energy Information Administration, Europe Brent Spot Price FOB, dolari po barelu

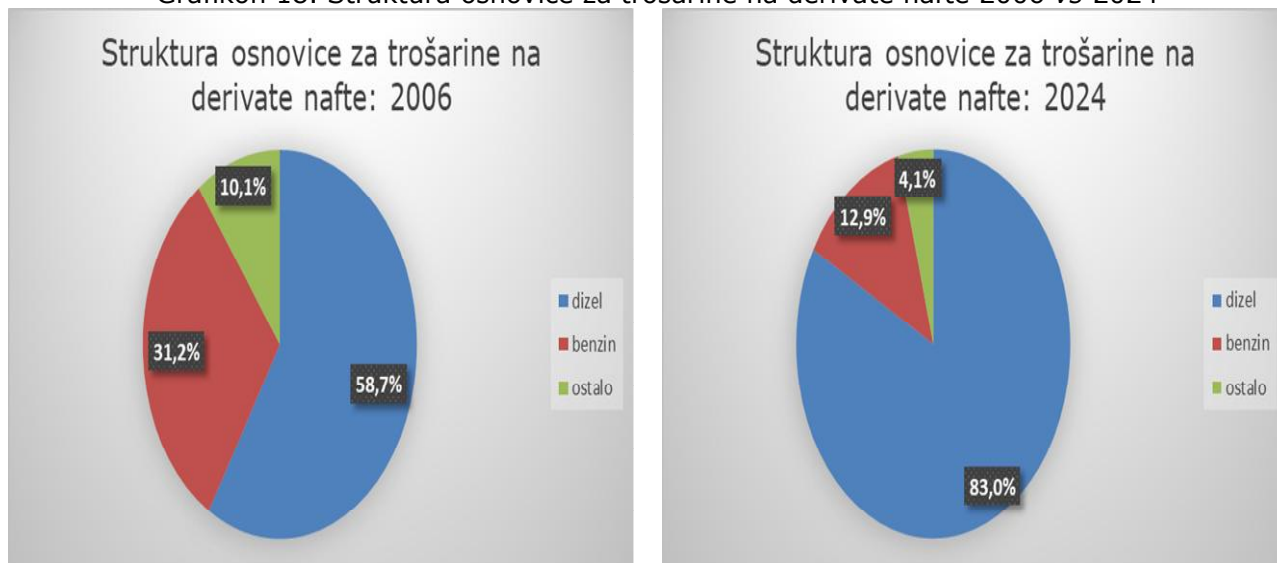
Grafikon 17. Kretanje osnovice za trošarine na derivate nafte 2006-2024 po vrstama derivata

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Struktura osnovice za trošarine značajno je promijenjena tijekom razdoblja 2006-2024. Sa 58,7% udjela u osnovici u 2006. godini, potrošnja dizel goriva je porasla na visokih 83%. Sa druge strane, potrošnja benzina je pala sa 31,2% u 2006. na 12,9% u 2024. godini.

Grafikon 18. Struktura osnovice za trošarine na derivate nafte 2006 vs 2024

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

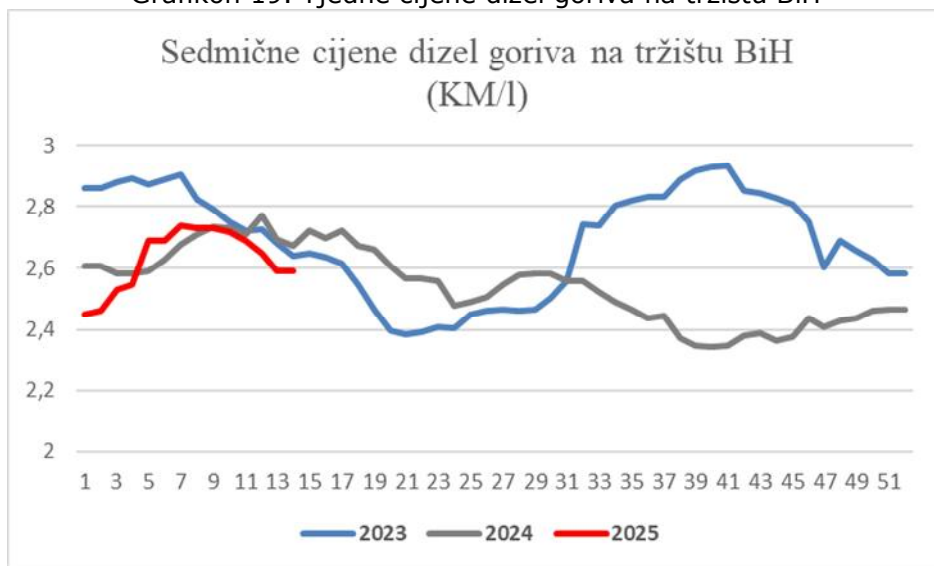
Projekcije trošarina na derivate nafte za 2025. godinu

Tjedne cijene dizel goriva u 2024. godini²⁵ kretale su se između 2,34 KM/l i 2,77 KM/l. U usporedbi sa istim tjednom 2023. godine, cijene dizel goriva u 2024. godini bile su niže do konca 11. tjedna (sredina ožujka) pa onda ponovno od 32. tjedna pa do konca godine. U prvom kvartalu 2025.godine, tjedne cijene dizel goriva kretale su se u rangi 2,45 - 2,74 KM/l. Tjedne cijene u

²⁵ Podaci International Road Transport Union-a preuzeti sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH
 Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

prvom kvartalu 2025. godine su cijelo vrijeme bile ispod odgovarajućih cijena u 2023. godini. U usporedbi sa istim tjednom prethodne, 2024. godine, tjedne cijene u 2025. godini bile su niže do konca 4. tjedna, pa ponovno od 9. do 14. tjedna. Od 5. do 8. tjedna 2025. godine bile su iznad cijena u 2024. godini (Grafikon 19).

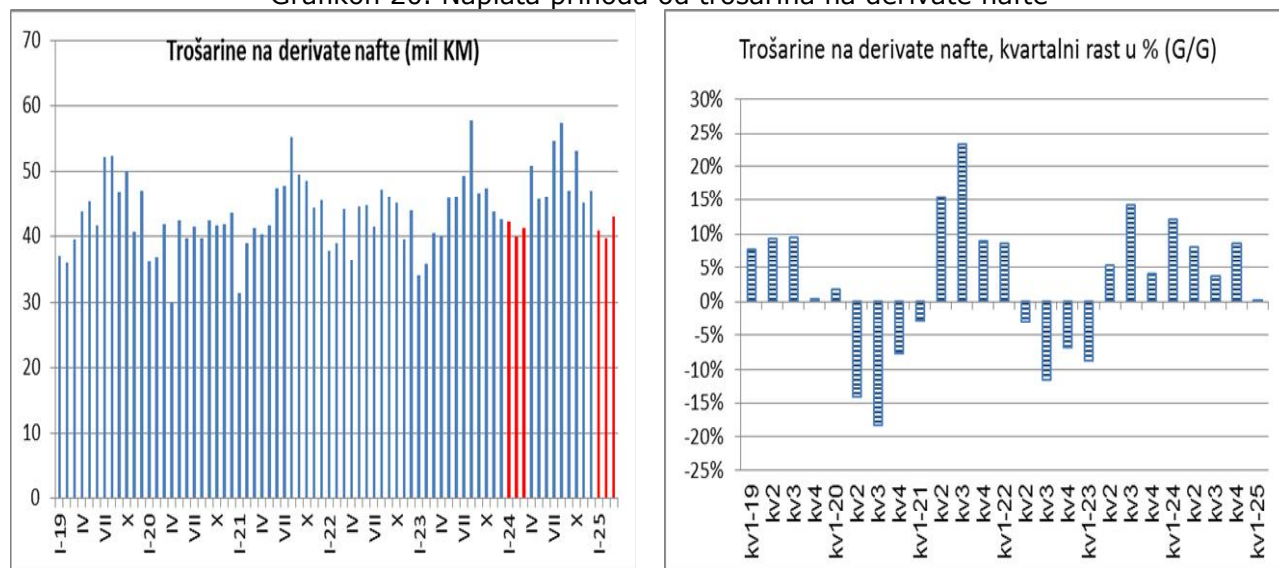
Grafikon 19. Tjedne cijene dizel goriva na tržištu BiH

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu International Road Transport Union-a preuzetih sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH

U siječnju 2025. je zabilježen pad prihoda od trošarina na derivate nafte od 3%, a u veljači je pad iznosio -0,7% (Grafikon 20, lijevo), što je kumulativni pad povećalo na -1,9%. Nakon lošijeg starta u ožujku je ostvaren rast prihoda od trošarina na derivate od 3,9%. Rast naplate u ožujku je u cijelosti anulirao pad iz prva dva mjeseca, te je ostvaren minimalni kvartalni rast od 0,1%. Radi se o najnižoj kvartalnoj stopi rasta u posljednje dvije godine (Grafikon 20, desno).

Grafikon 20. Naplata prihoda od trošarina na derivate nafte

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

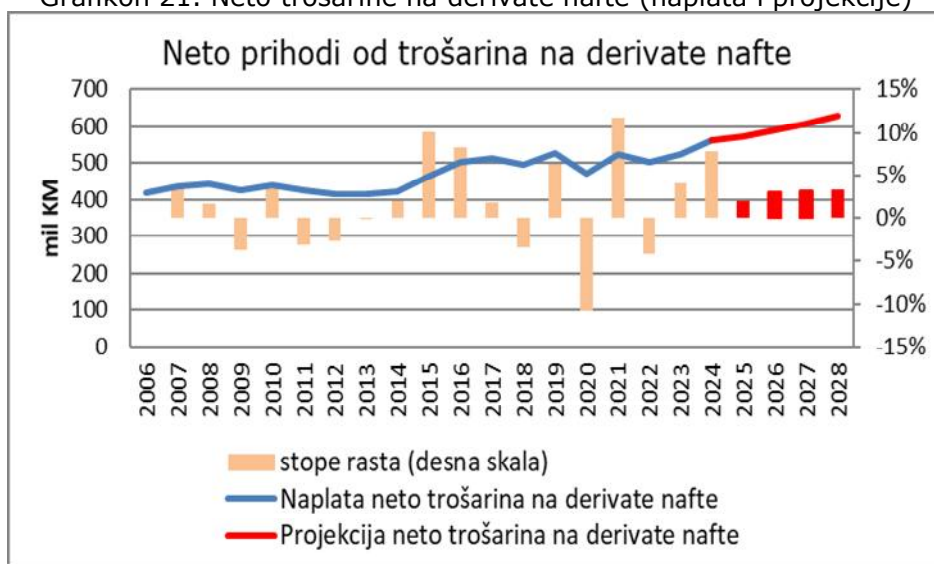
Imajući u vidu sve navedeno, a na osnovu projekcija makroekonomskih pokazatelja, kretanja cijena na svjetskom tržištu nafte i cijena derivata na tržištu BiH, te posljednjih trendova naplate trošarina i sezone sheme naplate koja ne uključuje godine sa specifičnostima, projektirana stopa rasta neto prihoda od trošarina na derivate nafte za 2025. godinu iznosi 1,9%.

Projekcije trošarina na derivate nafte za 2026-2028

Iz prethodnog teksta se mogu izvući zaključci da su snažne turbulencije cijena u proteklom razdoblju zajedno sa kretanjima relevantnih makroekonomskih indikatora odredile potrošnju derivata nafte na tržištu BiH, a time i prikupljene prihode po osnovu trošarina na derivate nafte koji imaju značajan udio u ukupnim prihodima od neizravnih poreza. Pošto je potrošnja derivata nafte cjenovno neelastična,²⁶ neto prihodi od trošarina na derivate nafte bili su izuzetno stabilni. Njihov raspon (razlika max i min vrijednosti) u razdoblju 2006-2024 iznosio je svega oko 150 mil KM. U 2006. godini su iznosili 418,4 mil KM, a uz povremene uspone i padove, do 2024. godine su dostigli razinu od 563,1 mil KM.

Projekcije trošarina na derivate nafte za razdoblje 2026-2028 prate projekcije relevantnih makroekonomskih pokazatelja. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stabilne stope rasta prihoda od trošarina na derivate nafte i to: 3%, 3,1% i 3,3%, respektivno (Grafikon 21).

Grafikon 21. Neto trošarina na derivate nafte (naplata i projekcije)

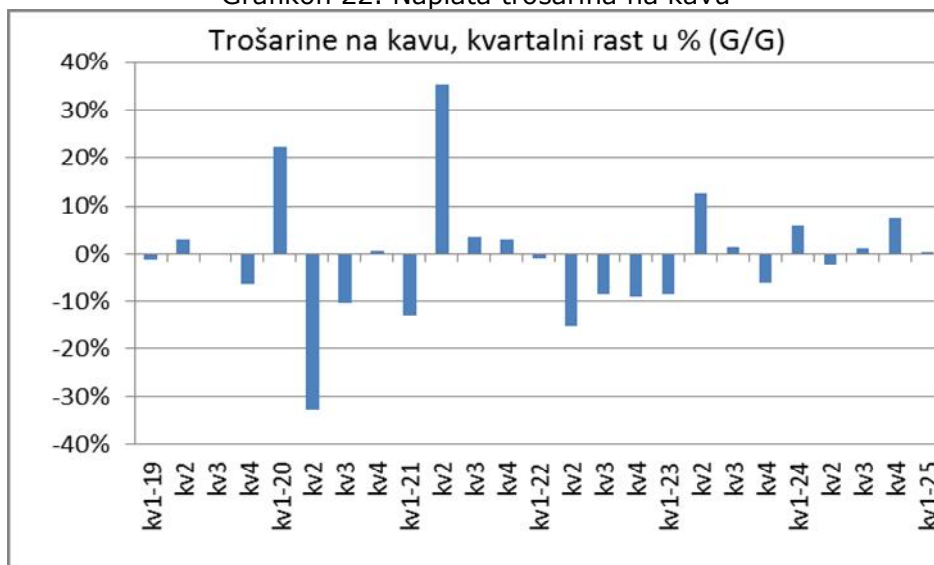
Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

2.4. Ostalo

Naplata trošarina na kavu u prvom kvartalu je oscilirala od -3,6% u veljači do 4,7% u siječnju, tako da je na razini prvog kvartala ostvaren minimalan rast od 0,1% (Grafikon 22). Kvartalne usporedbe u posljednje dvije godine pokazuju snažne oscilacije kvartalnih stopa rasta, no, u apsolutnom iznosu prihoda razlike nisu značajne.

²⁶ Izračun elastičnosti potražnje derivata nafte u BiH dostupan je u OMA Biltenu 237/238, www.oma.uino.gov.ba
 Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

Grafikon 22. Naplata trošarina na kavu

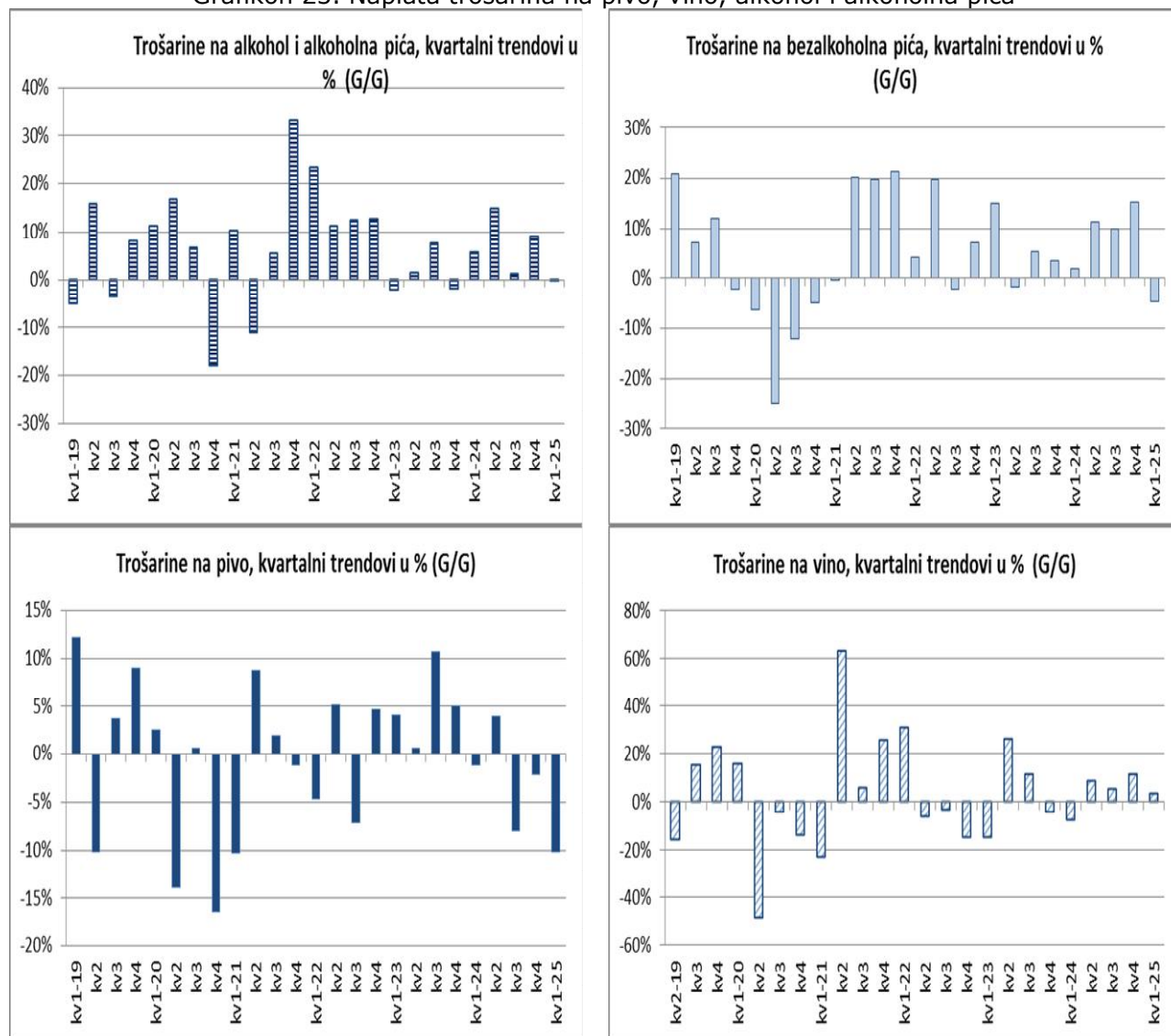

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Naplata trošarina na grupaciju proizvoda koju čine pivo, vino, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića je u prvom kvartalu 2025. bila 5,2% manja nego naplata u istom razdoblju 2024. Međutim, trendovi unutar strukture naplaćenih trošarina po vrsti proizvoda su različiti ovisno o vrsti proizvoda. Pozitivan kvartalni rast ostvaren je samo u naplati trošarina na vino, koje imaju minoran udio u ukupnom iznosu naplaćenih trošarina na proizvode iz ove grupacije. Naplata trošarina na alkohol i alkoholna pića je bila na razini naplate iz istog razdoblja 2024., dok je trošarina na bezalkoholna pića naplaćeno manje 4,3%. Najveći pad od -10,1% je ostvaren u naplati trošarina na pivo (Grafikon 23).

Prihodi od ostalih kategorija trošarina (alkohol i alkoholna pića, pivo, vino, bezalkoholna pića i kava) nemaju značajni udio u ukupnim prihodima od trošarina. Njihove projekcije su zasnovane na historijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija trošarina (koja ne uključuje godine sa specifičnostima), naplati u prvom kvartalu 2025. godine, te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

Grafikon 23. Naplata trošarina na pivo, vino, alkohol i alkoholna pića

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

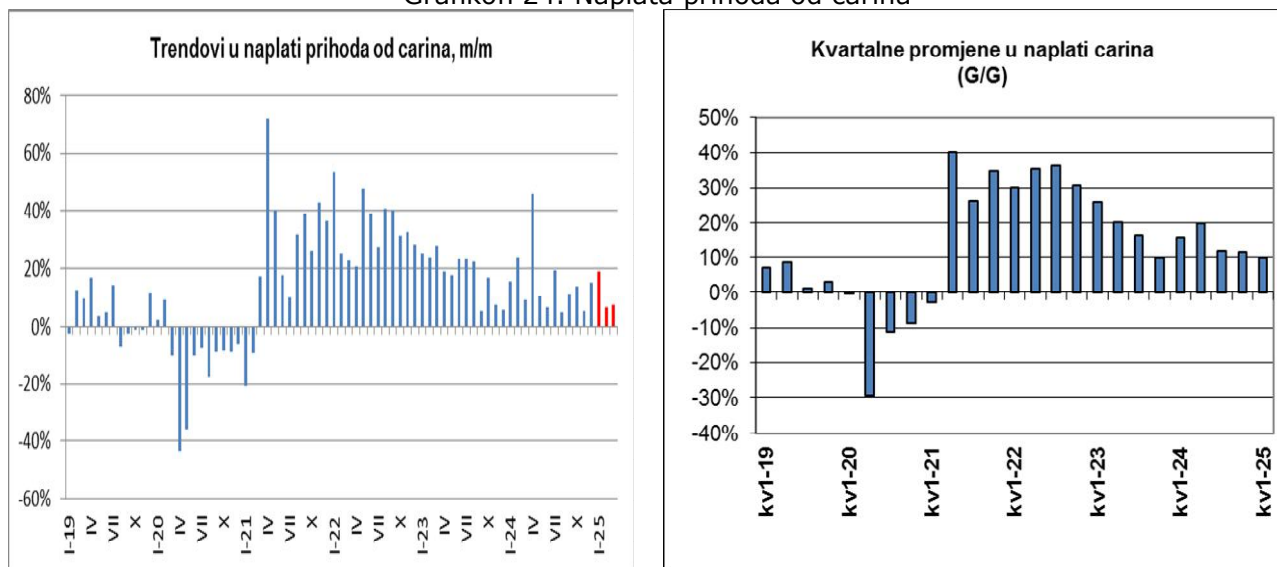
3. Carine

3.1. Projekcije prihoda od carina za 2025

U siječnju 2025. nastavljen je trend pozitivnih stopa rasta prihoda od carina iz prethodne godine. Ostvaren je rast od 18,8%, najviši u posljednjih šest mjeseci (Grafikon 24, lijevo). Na razini prvog kvartala stopa rasta je iznosila 10%, što je niže za 1,5 p.b. nego u trećem i četvrtom kvartalu 2024. (Grafikon 24, lijevo). S obzirom da su carine zadržane samo na ograničen broj roba koje se uvoze iz EU, te na uvoz roba iz Kine i ostalih trećih zemalja, rast prihoda od carina posljedica je rasta uvoza tih roba. Prema zvaničnim podacima²⁷ u prva dva mjeseca 2025. ostvaren je rast uvoza iz trećih zemalja od 9,5%, u okviru koga je rast uvoza iz Kine iznosio čak 25,9%. Isto tako, ostvaren je rast uvoza iz članica EU od 3%.

²⁷ Izvor: Agencija za statistiku BiH

Grafikon 24. Naplata prihoda od carina

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Prema podacima UNO u razdoblju I-III 2025. godine ostvarena je stopa rasta uvoza od 5,5% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Prema projekcijama DEP-a, na razini godine će biti ostvarena nešto niža stopa rasta uvoza od 5,1%. Imajući u vidu trendove naplate prihoda od carina, kretanje uvoza i projekcije DEP-a, za 2025. godinu se projektira neto naplata carina u iznosu od 649,9 mil KM, što je za 12% više od naplate u prethodnoj godini.

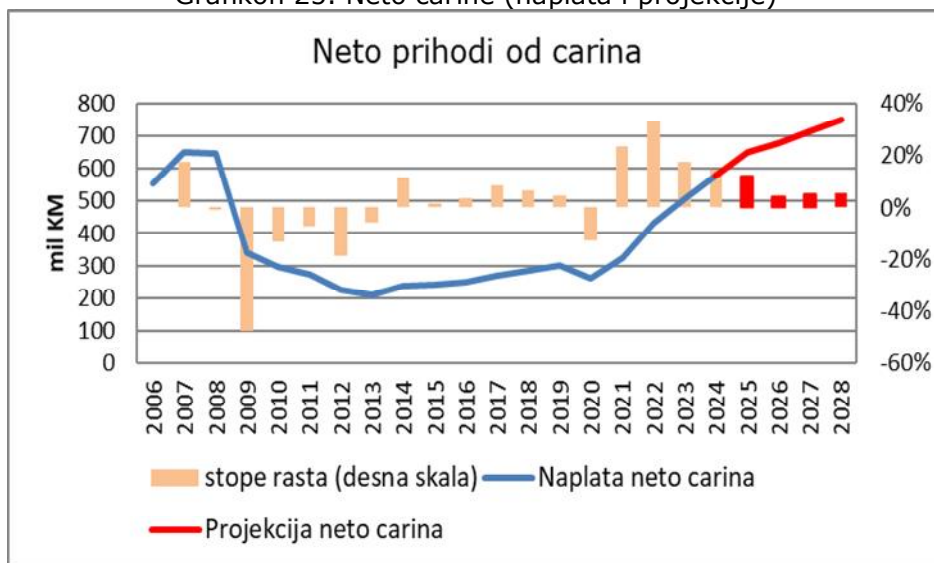
3.2. Projekcije prihoda od carina za razdoblje 2026-2028

Liberalizacija vanjske trgovine dovela je do snažnog pada prihoda od carina. Sa 650,4 mil KM u 2007. godini, neto prihodi od carina pali su na svega 211 mil KM u 2013. godini. Od 2014. godine zabilježen je šestogodišnji trend blagog rasta ovih prihoda, dosežući razinu od 300,6 mil KM u 2019. godini. U 2020. godini, sa pandemijom koronavirusa, neto prihodi od carina su ponovo pali na 262,2 mil KM, dok su u razdoblju 2021-2024 zabilježili snažan oporavak, te su u 2024. godini iznosili 580,1 mil KM. Projekcije prihoda od carina (Okvir 4) zasnovane su na trendovima naplate, a prate projekcije kretanja uvoza. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stope rasta prihoda od carina od 4,2%, 5,2% i 5,4%, respektivno (Grafikon 25).

Okvir 4: Projekcije prihoda od carina

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	580,1	649,9	677,2	712,4	750,8
Projekcije, % rasta		12,0%	4,2%	5,2%	5,4%
Projekcije, % BDP	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%

Grafikon 25. Neto carine (naplata i projekcije)

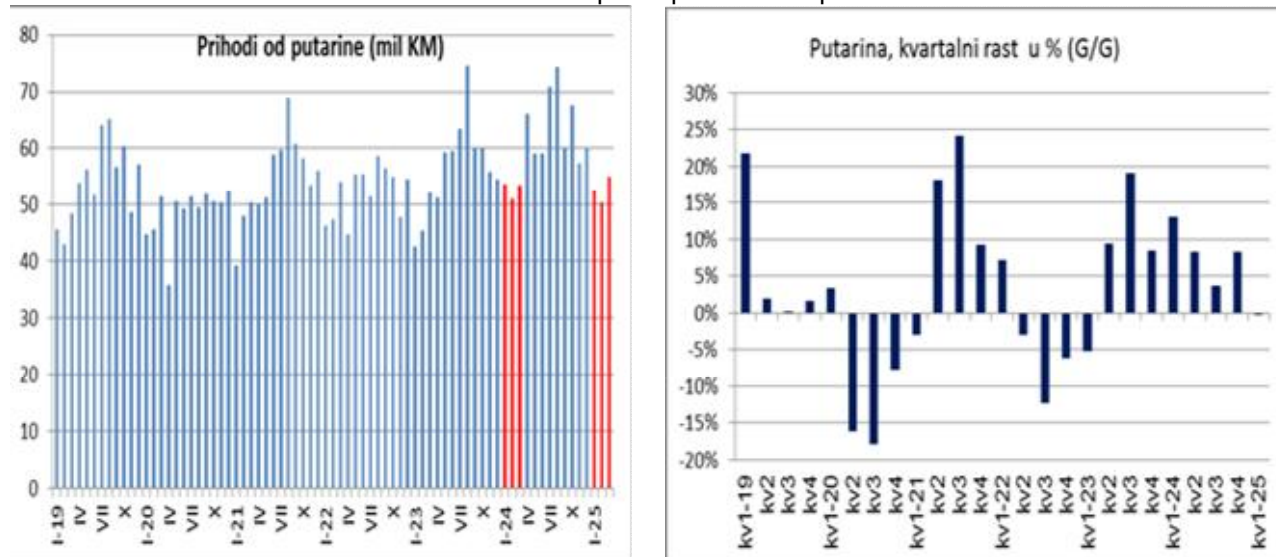
Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

4. Putarina

4.1. Projekcije prihoda od putarine za 2025

U siječnju 2025.godine je zabilježen pad prihoda od putarine od 2,1%, a dalje pogoršanje u veljači od -1,4% je povećalo kumulativni pad na -1,8% (Grafikon 26, lijevo). U ožujku je ostvaren rast naplate putarine od 2,5%. Međutim, to nije bilo dovoljno da se anulira deficit iz prva dva mjeseca, tako da je u prvom kvartalu 2025. ostvaren pad prihoda od putarine od -0,3% (Grafikon 26, desno). To je ujedno i prvi kvartal sa negativnim rastom u posljednje dvije godine.

Grafikon 26. Naplata prihoda od putarine

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UNO

Projektirani iznos neto naplate putarine u 2025. godini iznosi 739,5 mil KM, što je za 1% više nego u prethodnoj godini. U skladu sa rješenjima Vijeća za državnu pomoć, projekcije prihoda od putarine podrazumijevaju naplatu putarine za sve obveznike, osim za željeznice.

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

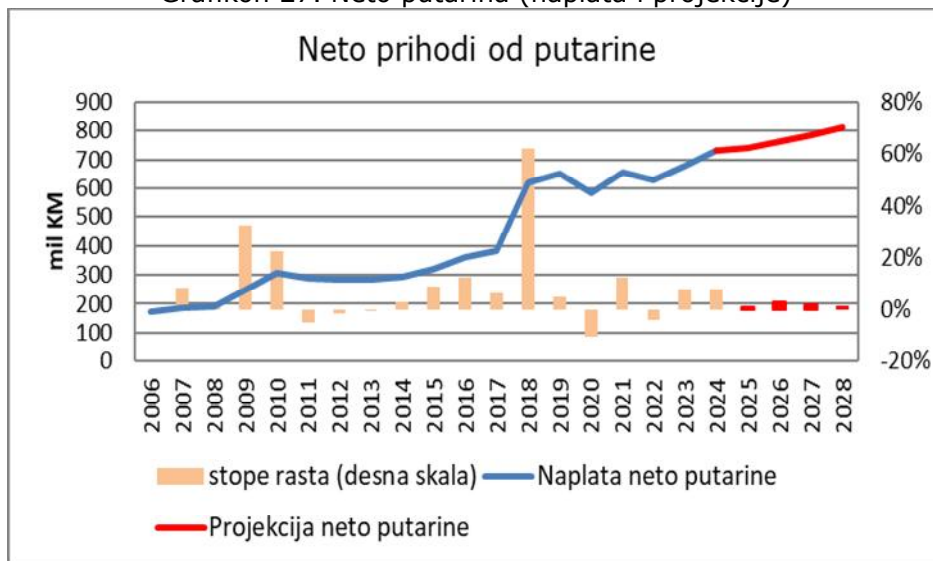
4.2. Projekcije prihoda od putarine za razdoblje 2026-2028

Na dugoročnu dinamiku prihoda od putarine su najviše su utjecale izmjene stopa oporezivanja. Do 2009. godine, udio prihoda od putarine nije bio značajan u prihodima od neizravnih poreza. Sa rastom stope namjenske putarine na sredini 2009. godine,²⁸ prihodi od putarine imaju značajniji udio u neizravnim porezima. Promatrano u apsolutnim iznosima, u razdoblju 2009-2014 neto prihodi od putarine su se kretali u rasponu 250,2-307 mil KM. Sa padom cijena nafte na svjetskom tržištu i cijena derivata nafte na tržištu BiH, u 2015. godini rastu prihodi od putarine. U razdoblju 2015-2017, neto prihodi od putarine su se kretali u rasponu 320,5-382,7 mil KM. U veljači 2018. godine ponovo dolazi do rasta stope namjenske putarine²⁹, a neto prihodi od putarine bilježe nagli skok naplate. U razdoblju 2018-2023 kretali su se u rasponu 584-677,7 mil KM, a značajno kolebanje u ovom razdoblju posljedica je restriktivnih mjera u borbi protiv virusa korona, rata u Ukrajini i posljedičnih ogromnih razlika u cijenama nafte na svjetskom tržištu i derivata nafte na tržištu BiH. U 2024. godini prihodi od putarine su iznosili 732,3 mil KM.

Okvir 5: Projekcije prihoda od putarine

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	732,3	739,5	761,6	785,3	811,2
Projekcije, % rasta		1,0%	3,0%	3,1%	3,3%
Projekcije, % BDP	1,4%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%

Grafikon 27. Neto putarina (naplata i projekcije)

Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

Projekcije putarine prate projekcije relevantnih makroekonomskih pokazatelja (Okvir 5). Imajući u vidu rješenja Vijeća za državnu pomoć BiH, projekcije prihoda od putarine podrazumijevaju naplatu putarine za sve obveznike, osim za željeznice. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stope rasta prihoda putarine od 3%, 3,1% i 3,3%, respektivno (Grafikon 27).

²⁸ Na sredini 2009. godine, novim Zakonom o trošarinama uvedena je namjenska putarina za financiranje autocesta u iznosu od 0,10 KM/l. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,15 KM/l na 0,25 KM/l.

²⁹ Izmjenama Zakona iz 2017. godine (primjena od veljače 2018. godine) članak koji regulira osnovicu i iznos putarine je izmijenjen. Stopa namjenske putarine je povećana sa 0,10 KM/l na 0,25 KM/l, a razdvojena je na 0,20 KM/l za izgradnju autocesta i 0,05 KM/l za izgradnju i rekonstrukciju drugih putova. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,25 KM/l na 0,40 KM/l.

IV RIZICI

Imajući u vidu ogromne nepoznanice u trenutku izrade projekcija o daljem odvijanju situacije na međunarodnom planu vezano za ratna dešavanja u svijetu, te korištene pretpostavke (DEP, makroekonomske projekcije), ističemo da postoje značajni rizici za ostvarenje projekcija prihoda od neizravnih poreza. S obzirom na osnovne postavke projekcija neizravnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu, ostvarenje projektirane razine prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2025-2028 je podložno sljedećim rizicima: (1) svim rizicima za ostvarenje projektiranih makroekonomskih pokazatelja (DEP) i (2) rizicima koji se odnose na samu naplatu prihoda od neizravnih poreza i borbu protiv sive ekonomije.

Makroekonomski rizici

Projekcije prihoda od neizravnih poreza su usko vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svi rizici koje DEP spominje u svojim projekcijama po automatizmu predstavljaju i rizike za projekcije prihoda od neizravnih poreza, pošto svako odstupanje realizacije DEP-ovih parametara od njihovih projektiranih vrijednosti neizbježno dovodi i do odstupanja realiziranih od projektiranih prihoda od neizravnih poreza.

Povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta

Izmjene³⁰ Zakona o PDV-u kojima se uvodi pravo na povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta stupile su na snagu 12.04.2025., ali će se primjenjivati nakon stupanja na snagu izmjena Pravilnika o primjeni Zakona o PDV-a, kojima će se precizirati uvjeti za primjenu prava na povrat PDV-a. Iz tog razloga nije moguće procijeniti statičke efekte na naplatu neizravnih poreza u smislu gubitaka prihoda od PDV-a. Međutim, dinamička analiza za naredne godine trebala bi uzeti u obzir procjene kretanja makroekonomskih pokazatelja, te cjenovnu elastičnost potražnje za stanovima. **Kao mogući rizik elastične potražnje za stanovima jeste neutralizacija pozitivnih efekata povrata PDV-a za fizičke osobe.** S obzirom da se radi o značajnom iznosu olakšice rast potražnje za stanovima izazvane pravom na povrat PDV-a može imati za posljedicu rast cijena stanova, što može odvratiti potencijale kupce od kupovine stanova (odlaganjem ili odustajanjem od kupovine), kao i ostale kupce koji ne bi imali pravo na povrat PDV-a. To bi, u konačnici, moglo anulirati olakšicu koja se odobrava kupcima stanova, čime bi se izgubio osnovni cilj izmjene Zakona o PDV-u.

Ukidanje carina na uvoz roba podrijetlom iz SAD

Prijedlog ukidanja carina na uvoz roba podrijetlom iz SAD u BiH podrazumijeva privremeno ukidanje carina do potpisivanja sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i SAD.

Prema statičkoj procjeni, koja je zasnovana na podacima UNO o naplaćenim uvoznim pristojbama prema podrijetlu robe u 2024., gubici prihoda od neizravnih poreza bi iznosili 17,2 mil KM, u čijoj strukturi se 14,7 mil KM odnosi na prihode od carina, a ostatak na pripadajući PDV-e (Okvir 6). Dinamička procjena gubitka prihoda uzima u obzir sve pretpostavke koje su korištene prilikom izrade projekcija prihoda od carina i prihoda od PDV-a u razdoblju 2025-2028. U navedenom razdoblju ukupni gubici prihoda od neizravnih poreza (carine i PDV-e) bi se kretali od 19,1 mil KM u 2025. do 22 mil KM u 2028., što predstavlja 2,5% prihoda od carina, 0,2% ukupnih prihoda od neizravnih poreza, odnosno 0,03% BDP (Okvir 6).

³⁰ Službeni glasnik BiH br. 20/25 od 04.04.2025.

Okvir 6: Procjena gubitaka zbog ukidanja carina na uvoz iz SAD

gubici:	2024	2025	2026	2027	2028
prihodi od PDV-a, mil KM	2,5	2,6	2,7	2,9	3,0
prihodi od carina, mil KM	14,7	16,5	17,2	18,1	19,0
ukupno gubici prihoda, mil KM		19,1	19,9	20,9	22,0
kao % prihoda od carina		2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
kao % prihoda od ind.poreza		0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
kao % BDP		0,03%	0,03%	0,03%	0,03%

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje (Izvještaj o naplaćenim dažbinama po podrijetlu za 2024); DEP (BDP 2025-2028); projekcije OMA (2025-2028); izračun OMA.

Potencijalni rizici u vezi oslobađanja plaćanja putarine

Rješenja Vijeća za državnu pomoć BiH u vezi oslobađanja putarine za rudnike i termoelektrane nose određene rizike po naplatu neizravnih poreza. Imajući u vidu rješenja Vijeća projekcije prihoda od putarine za razdoblje 2025-2028 podrazumijevaju naplatu putarine za sve obveznike, osim za željeznice. Drugačiji ishod eventualnih pravnih postupaka korisnika porezne olakšice podrazumijevao bi manju naplatu putarine u odnosu na projekcije, odnosno, obvezu povrata prethodno plaćene putarine obveznicima. S druge strane, povrat olakšice bi imao pozitivan efekat na naplatu prihoda od putarine. Imajući u vidu nepoznanice u vezi dinamike naplate povrata i trajanja eventualnih pravnih postupaka s tim u vezi, povrat olakšice nije uključen kao jednokratni dodatni prihod u projekcije prihoda za razdoblje 2025-2028.

Ostali rizici iz sfere neizravnih poreza

U rizike koji mogu ugroziti izvršenje projekcija naplate prihoda od neizravnih poreza u sferi politike i administriranja neizravnim porezima možemo ubrojati sljedeće:

- Slabljenje borbe protiv crnog tržišta duhanskih prerađevina nakon okončanja harmonizacije poreznog opterećenja cigareta u BiH sa standardima EU;
- Slabljenje borbe protiv PDV prijevara, pogotovo u sferi povrata, koji, u situaciji pada zaposlenosti i nelikvidnosti obveznika postaju atraktivni za prijevare;
- Predlaganje izmjena politike neizravnog oporezivanja kao što su: diferencirane stope PDV-a, privremeno ukidanje trošarina na derivate, zahtjevi za oslobađanjem ili isplatu povrata za promet u zemlji i sl.

Dodatak: Posljednje projekcije međunarodnih institucija*i. Projekcije Evropske komisije (EK)*

Na osnovu Tabele 7. mogu se vidjeti projekcije realnog rasta BDP-a i inflacije za razdoblje od 2024. do 2026. godine iz posljednjih projekcija EK.³¹ Za 2024. godinu je procijenjeno da je u EU ostvaren realni rast BDP-a od 0,9%, dok se za 2025. i 2026. godinu projektiraju stope rasta od 1,5% i 1,8%, respektivno. Što se tiče stope inflacije u EU, procjenjuje se da će pasti sa 2,6% u 2024. godini na 2,4% u 2025., te na 2% u 2026. godini.

Tabela 7. Projekcije EK, jesen 2024

Projekcija	Realni rast BDP-a (%)			Inflacija (%)		
	2024	2025	2026	2024	2025	2026
Euro zona	0,8	1,3	1,6	2,4	2,1	1,9
EU	0,9	1,5	1,8	2,6	2,4	2

Izvor: European Economic Forecast, Autumn 2024

ii. Projekcije Međunarodnog monetarnog fonda (MMF)

Posljednje projekcije MMF-a datiraju iz siječnja 2025. godine.³² Prema navedenom izvoru, procjenjuje se da je globalni rast u 2024. godini iznosio 3,2%, te da će stopa rasta u 2025. i 2026. godini iznositi jednakih 3,3% (Tabela 8).

Osim projekcija za svjetsku ekonomiju, u Tabeli 8. predstavljene su MMF-ove projekcije za Eurozonu.

Tabela 8. Projekcije realnog rasta BDP-a, MMF, siječanj 2024

	Projekcija			Razlika u odnosu na WEO iz otobra 2024.	
	2024	2025	2026	2024	2025
World Output	3,2	3,3	3,3	0,1	0,0
Euro Area	0,8	1,0	1,4	-0,2	-0,1

Izvor: IMF, World Economic Outlook Update, January 2025.

iii. Projekcije Evropske centralne banke (ECB)

U projekcijama ECB iz ožujka 2025. godine očekuje se da će prosječni godišnji rast realnog BDP-a u Eurozoni iznositi 0,9% u 2025. godini, a da će ojačati na 1,2% u 2026. i 1,3% u 2027. godini.

Tabela 9. Projekcije ECB rasta BDP-a i inflacije za Eurozonu, ožujak 2025.

	2024	2025	2026	2027
Realni BDP	0,8	0,9	1,2	1,3
Inflacija mjerena HICP-om	2,4	2,3	1,9	2,0

Izvor: Projekcije ECB iz ožujka 2025. godine; www.ecb.europa.eu³¹ European Economic Forecast, Autumn 2024, October 2024³² IMF, World Economic Outlook Update, January 2025

Kretanje prihoda od trošarina na pivo

(piše: Mirjana Popović, stručni savjetnik - makroekonomista)

Sažetak

Analiza kretanja prihoda od trošarina na pivo u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH) nastavak je analiza objavljenih u prethodnim brojevima biltena Odjeljenja³³ u čijem fokusu je:

- *Godišnja naplata ukupnih prihoda od trošarina na pivo i prihoda od trošarina na uvozno i domaće pivo u razdoblju 2021³⁴-2024³⁵. godina, kao i godišnja stopa rasta ovih prihoda za razdoblje 2022-2024. godina.*
- *Kvartalna naplata ukupnih prihoda od trošarina na pivo i prihoda od trošarina na uvozno i domaće pivo za razdoblje prvi kvartal (Q1) 2021-četvrti kvartal (Q4) 2024³⁶. godina, kao i kvartalna stopa rasta ovih prihoda za razdoblje prvi kvartal (Q1) 2022-četvrti kvartal (Q4) 2024. godina.*
- *Mjesečna naplata ukupnih prihoda od trošarina na pivo i prihoda od trošarina na uvozno i domaće pivo za razdoblje siječanj 2021-veljača 2025³⁷. godina, kao i mjesečna stopa rasta ovih prihoda za razdoblje siječanj 2022-veljača 2025. godina.*

*Ciljevi analize su identifikacija trendova u naplati prihoda od trošarina na pivo, razlikovanje prihoda od domaće i uvozne proizvodnje i utvrđivanje faktora koji utječu na promjene u prihodima. **Analiza trendova i utjecaja podrazumjeva pregled naplate prihoda tijekom zadnjih godina, sezonske efekte, utjecaj ekonomskih faktora** poput inflacije, rasta plaća ili smanjenja kupovne moći što utječe na potrošnju piva.*

1. Godišnje kretanje prihoda od trošarina na pivo

Ukupni prihodi od trošarina imaju veliki udio u ukupnim prihodima od neizravnih poreza, dok ukupni prihodi od trošarina na pivo u ukupnim prihodima od trošarina u 2024. godini sudjeluju sa 2,7%.

Grafikonom jedan prikazano je kretanje godišnje naplate prihoda od trošarina na pivo za razdoblje 2021-2024. godina, u milijunima KM. Prikazana je godišnja naplata ukupnih prihoda od trošarina na pivo u promatranom vremenskom razdoblju i godišnja naplata prihoda od trošarina razdvojena na komponente: prihodi od trošarina na uvozno i domaće pivo.

³³ O politici oporezivanja piva i naplati prihoda od trošarina na pivo više u: Popović, M. (2022). "Analiza naplate prihoda od trošarina na pivo". OMA bilten br. 205/206

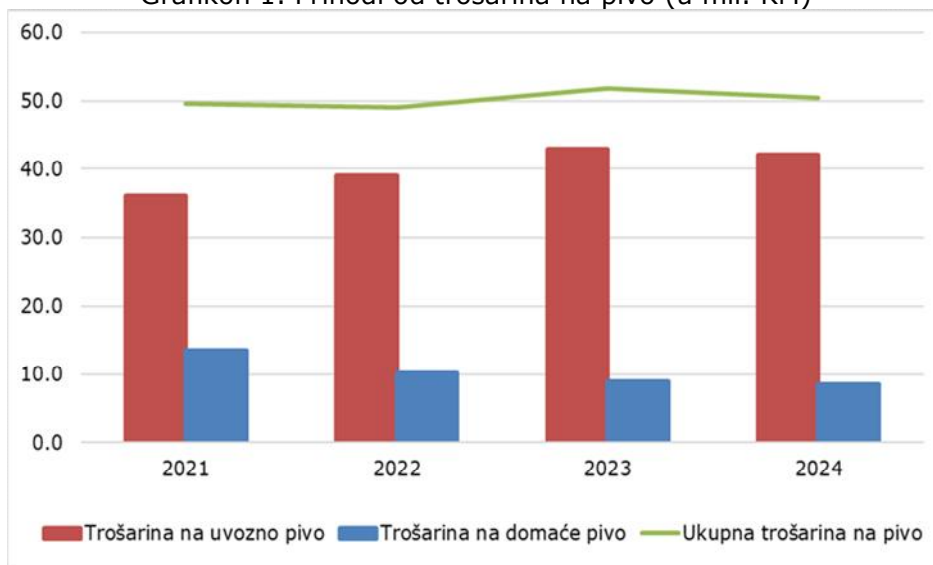
³⁴ Zbog pojave pandemije Covid-19, 2020. godina nije relevantna za usporedbe

³⁵ Posljednji raspoloživi godišnji podaci

³⁶ Posljednji raspoloživi kvartalni podaci

³⁷ Posljednji raspoloživi mjesečni podaci

Grafikon 1. Prihodi od trošarina na pivo (u mil. KM)

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

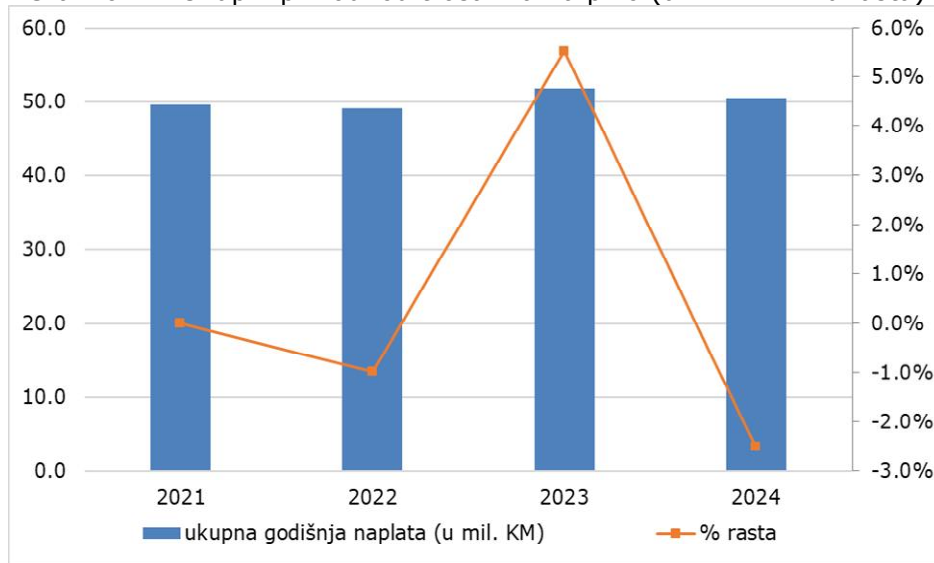
Grafikonom je prikazano kretanje prihoda od trošarina na pivo u razdoblju 2021-2024. godina. U 2024. godini naplata ovih prihoda je u blagom padu u usporedbi sa prethodnom godinom. Zabilježen je pad prihoda od trošarina na pivo iz uvoza, kao i smanjenje prihoda od trošarina na domaća piva, što rezultira smanjenjem ukupnih prihoda od trošarina na pivo. Prihodi od trošarina na uvozno pivo su do 2023. godine imali tendenciju rasta, dok je sa druge strane, naplata prihoda od trošarina na domaća piva iz godine u godinu sve manja. Najveći uzrok ovog smanjenja jesu **preferencije potrošača i raznovrsnost ponude** piva iz uvoza, **cjenovna konkurentnost uvoznog piva** koje je dostupno po nižim cijenama što stvara nelojalnu konkurenciju domaćim proizvođačima, **pad proizvodnje i potrošnje domaćeg piva i nedovoljna zastupljenost zanatskog "craft" piva**. Iako popularnost zanatskog piva raste na globalnoj razini, u BiH ovaj trend nije dovoljno razvijen zbog ograničene distributivne mreže, što utječe na ukupnu prodaju domaćeg piva, dok konstantna **dominacija uvoznog piva na tržištu BiH** dodatno otežava položaj domaćih proizvođača.

1.1. Godišnje kretanje ukupnih prihoda od trošarina na pivo

Grafikonom dva prikazano je godišnje kretanje naplate ukupnih prihoda od trošarina na pivo za razdoblje 2021-2024. godina, u milijunima KM (lijeva vertikalna skala) i godišnja stopa rasta ovih prihoda za razdoblje 2022-2024. godina (desna vertikalna skala)³⁸.

³⁸ u usporedbi sa prethodnom godinom

Grafikon 2. Ukupni prihodi od trošarina na pivo (u mil. KM i % rasta)

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

U 2024. godini naplata ukupnih prihoda od trošarina na pivo je u padu -2,5% u odnosu na naplatu ovih prihoda u 2023. godini, dok je u 2023. godini naplata ovih prihoda zabilježila znatan rast od 5,5% u usporedbi sa naplatom u 2022. godini. Blagi pad ukupnih prihoda od trošarina na pivo od -1,0% zabilježen je i u 2022. godini u usporedbi sa njihovom naplatom u 2021. godini (grafikon 2, % rasta).

Pored godišnje naplate ukupnih prihoda od trošarina na pivo u razdoblju 2021-2024. godina, u nastavku analize prikazana je naplata prihoda od trošarina na uvozno i domaće pivo za isto razdoblje, koja pruža detaljniju sliku o preferencijama potrošača i utjecaju drugih vanjskih faktora na potrošnju ovog trošarinskog proizvoda.

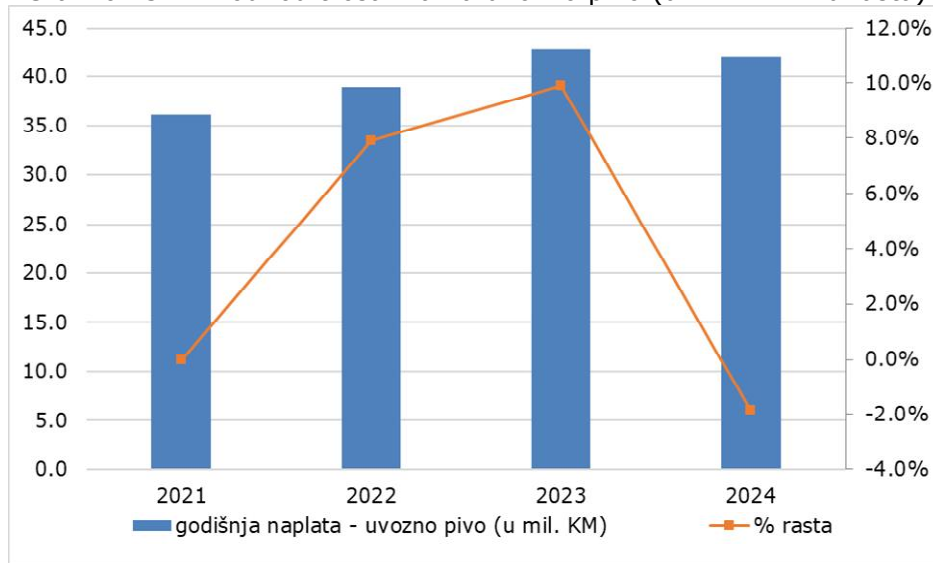
1.2. Godišnje kretanje prihoda od trošarina na uvozno pivo

Grafikonom tri prikazano je godišnje kretanje naplate prihoda od trošarina na uvozno pivo za razdoblje 2021-2024. godina, u milijunima KM (lijeva vertikalna skala), kao i godišnja stopa rasta ovih prihoda za razdoblje 2022-2024. godina (desna vertikalna skala)³⁹.

Kako najveći udio u ukupnim prihodima od trošarina na pivo imaju prihodi od trošarina na uvozno pivo, tako je najveći utjecaj na povećanje naplate ukupnih prihoda od trošarina na pivo imala naplata prihoda od trošarina na pivo iz uvoza. Prihodi od trošarina na uvozno pivo u 2024. godini zabilježili su blagi pad od -1,8% u odnosu na 2023. godinu, dok je u prethodne dvije godine zabilježen rast ovih prihoda za 9,9% u 2023. i 7,9% u 2022. godini, a u odnosu na prethodnu godinu (grafikon 3, % rasta). Kontinuirano povećanje naplate prihoda od trošarina na pivo iz uvoza iz godine u godinu posljedica je preferencija potrošača, sve veće popularnosti uvoznog piva u odnosu na domaća, kao i agresivnijeg širenja ponude distributera piva iz uvoza. Znatno veća ponuda uvoznog piva u odnosu na domaće proizvođače i neznatne razlike u prodajnoj cijeni dodatni su razlozi za povećanje potrošnje uvoznog u odnosu na domaće pivo.

³⁹ u usporedbi sa prethodnom godinom

Grafikon 3. Prihodi od trošarina na uvozno pivo (u mil. KM i % rasta)

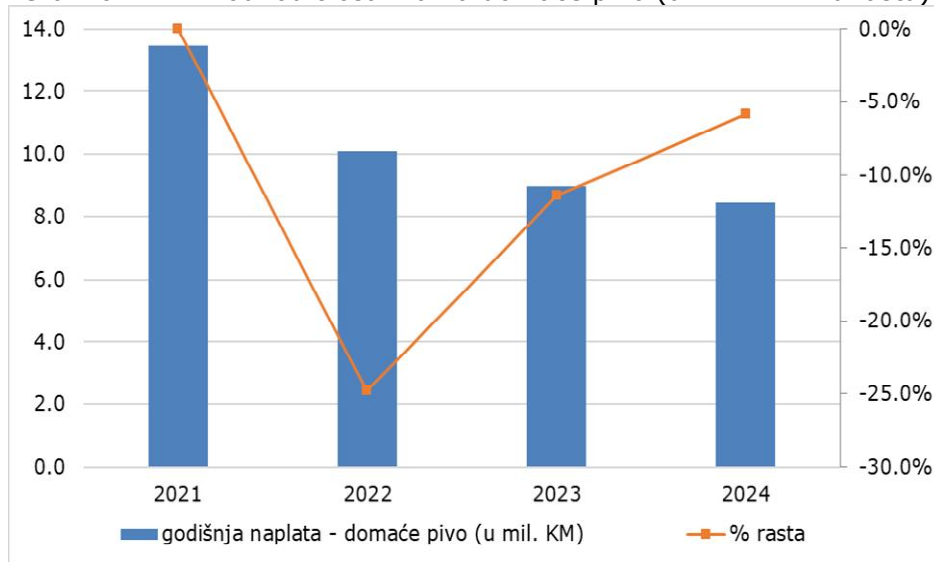

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

1.3. Godišnje kretanje prihoda od trošarina na domaće pivo

Grafikonom četiri prikazano je kretanje godišnje naplate prihoda od trošarina na domaće pivo za razdoblje 2021-2024. godina, u milijunima KM (lijeva vertikalna skala), kao i godišnja stopa rasta ovih prihoda za razdoblje 2022-2024. godina (desna vertikalna skala)⁴⁰.

Grafikon 4. Prihodi od trošarina na domaće pivo (u mil. KM i % rasta)

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Za razliku od sve popularnijeg piva iz uvoza, naplata prihoda od trošarina na domaće pivo je manja iz godine u godinu. Tako je u 2024. godini naplaćeno -5,8% manje ovih prihoda u odnosu na 2023. godinu, dok je naplata ovih prihoda u 2023. godini manja za -11,4%, a u 2022. godini manja za čak -24,8% u odnosu na prethodnu godinu (grafikon 4, % rasta). Pad potražnje za

⁴⁰ u usporedbi sa prethodnom godinom

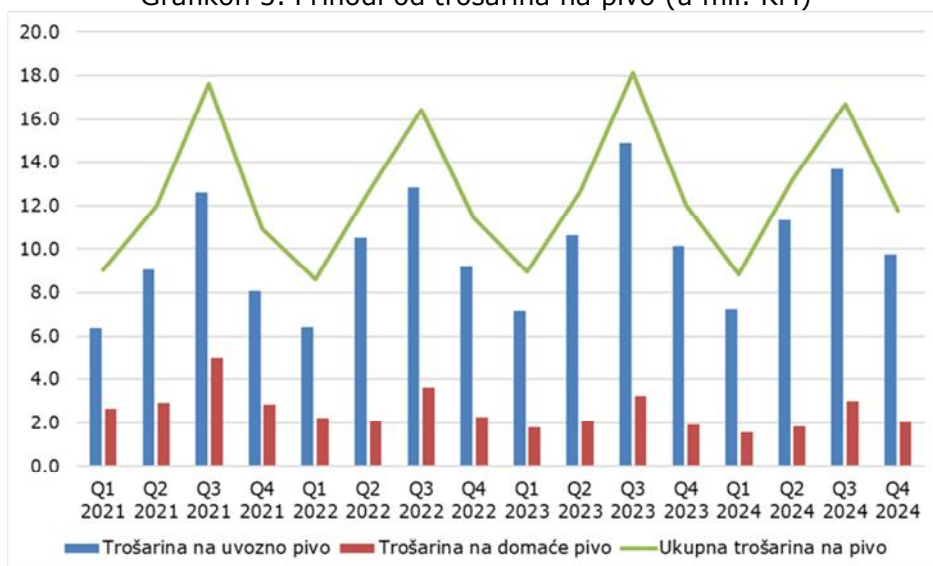
domaćim pivom u BiH, uprkos dobrom kvalitetu vode i otvaranju novih tržišta, može biti posljedica nekoliko ključnih faktora kao što su promjena potrošačkih navika posebno kod mladih koji sve više preferiraju međunarodne brendove dok tradicionalni konzumenti domaćih brendova piva polako opadaju u broju, te percepcija kvaliteta i prestiža piva iz uvoza koja često imaju jači brend i prepoznatljivost što ih čini poželjnijim čak i kada domaći proizvodi imaju sličan ili bolji kvalitet. Također, agresivnija marketinška dominacija stranih brendova i veća diverzifikacija uvoznog piva čiji brendovi nude širok spektar različitih stilova i ukusa, dodatno utječu na smanjenje potražnje za domaćim brendovima koji često ostaju pri tradicionalnim receptima.

2. Kvartalno kretanje prihoda od trošarina na pivo

Kvartalna dinamika naplate prihoda od trošarina na pivo ovisi o sezonskim, ekonomskim i regulatornim faktorima kao što su sezonalnost, potrošačke navike, turistička sezona, distributivne strategije, akcije, marketinške kampanje i sl.

Grafikonom pet prikazano je kvartalno kretanje prihoda od trošarina na pivo za razdoblje (Q1) 2021-(Q4) 2024. godina u milijunima KM. Prikazana je kvartalna dinamika kretanja ukupnih prihoda od trošarina na pivo, kao i prihoda od trošarina na uvozno i domaće pivo za ovo razdoblje.

Grafikon 5. Prihodi od trošarina na pivo (u mil. KM)

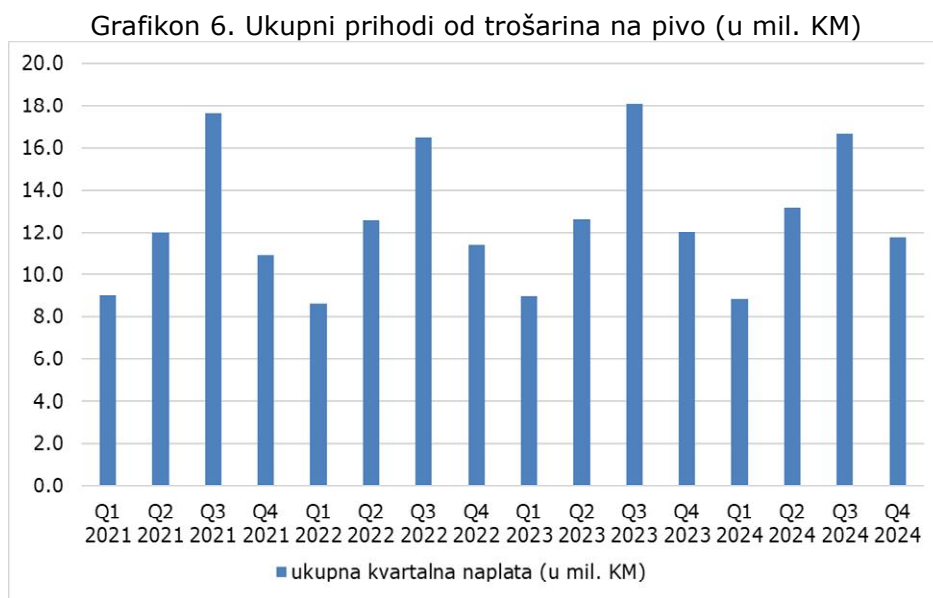

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Podaci prikazani grafikonom predstavljaju analizu sezonskog trenda na koji najveći utjecaj imaju vremenski uvjeti. Sukladno tome, najveća potrošnja piva u promatrane četiri godine zabilježena je u trećim kvartalima, odnosno u toplim mjesecima, što podrazumjeva veći uvoz i veću naplatu trošarina u ljetnom razdoblju. Potrošnja piva u preostalim kvartalima opada, najčešće zbog prelaska potrošača na druga alkoholna pića kao što su vino, rakija i kuhana alkoholna pića. Dolazak turista u ljetnom razdoblju dodatno povećava potrošnju piva u zemlji, dok zimski turizam može djelimično podstaci potrošnju ovog trošarinskog proizvoda u skijalištima, ali ne može dostići rzinu ljetne sezone. U nastavku je prikazana detaljnija analiza ukupnih prihoda od trošarina na pivo, prihoda od trošarina na uvozno i domaće pivo kao i stopa rasta ovih prihoda po kvartalima za analizirano razdoblje.

2.1. Kvartalno kretanje ukupnih prihoda od trošarina na pivo

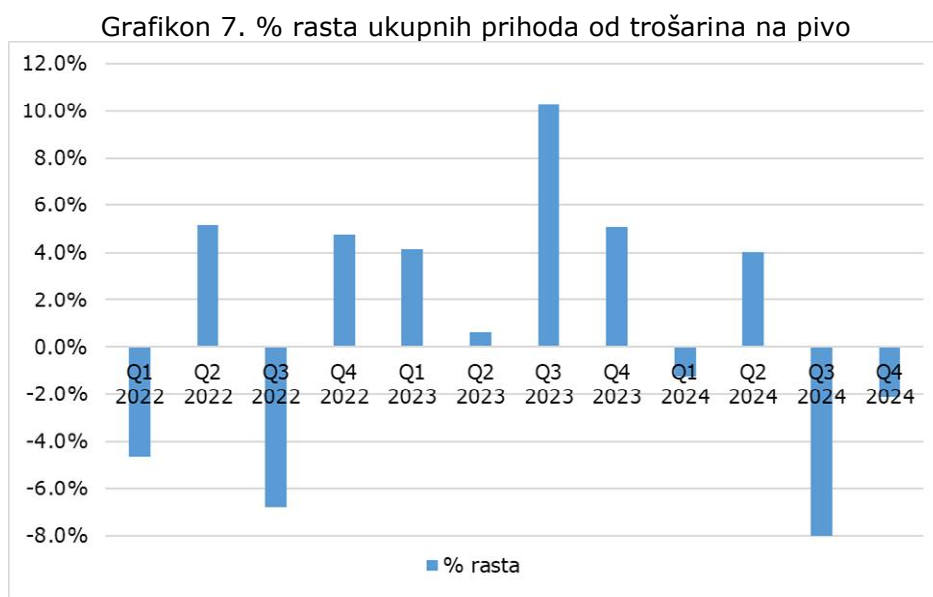
Grafikonom šest prikazano je kvartalno kretanje naplate ukupnih prihoda od trošarina na pivo, u milijunima KM za razdoblje Q1 2021 – Q4 2024. godine.

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kao što je navedeno, kretanje naplate ukupnih prihoda od trošarina na pivo na kvartalnoj razini u promatranom razdoblju je sezonskog karaktera te je naplata ovih prihoda u analiziranom razdoblju najveća u trećim kvartalima. Promocije i popusti koji se često organiziraju u ljetnim mjesecima i pred novogodišnje blagdane dodatno utječu na kratkoročne skokove u naplati trošarina na pivo.

Grafikonom sedam prikazana je kvartalna stopa rasta ukupnih prihoda od trošarina na pivo za razdoblje Q1 2022 – Q4 2024. godine, a u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

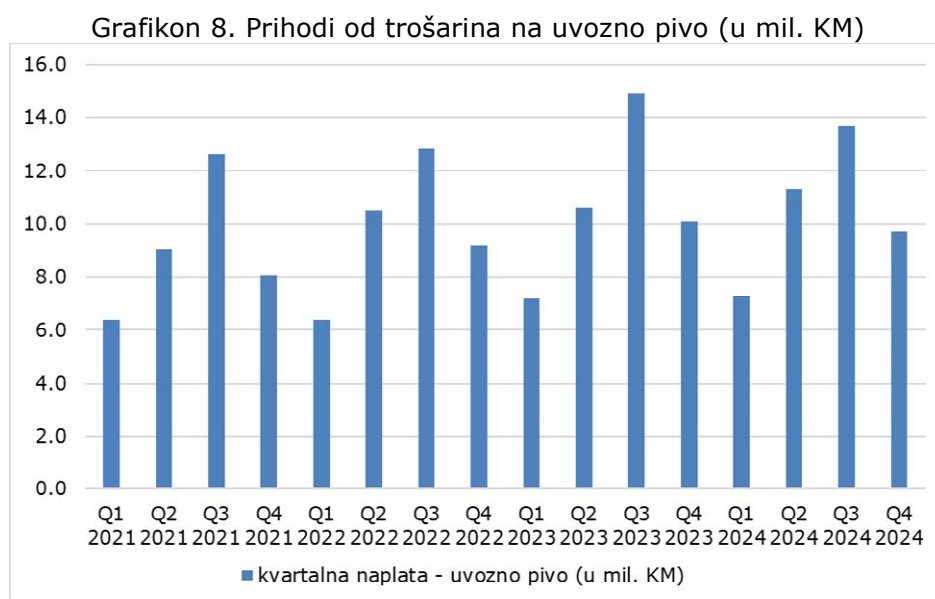

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Analizom kvartalnih kretanja ukupnih prihoda od trošarina na pivo zabilježeno je smanjenje u naplati ovih prihoda u prvom, trećem i četvrtom kvartalu 2024. godine za -1,2%, -8,0% i -2,1%, kao i u prvom i trećem kvartalu 2022. godine. U promatranom razdoblju najveće povećanje u naplati ovih prihoda zabilježeno je u trećem kvartalu 2023. godine 10,3%, dok je u 2024. godini jedino povećanje zabilježeno u drugom kvartalu 4,0%, a u usporedbi sa istim kvartalima prethodne godine.

2.2. *Kvartalno kretanje prihoda od trošarina na uvozno pivo*

Grafikonom osam prikazano je kvartalno kretanje naplate prihoda od trošarina na uvozno pivo, u milijunima KM za razdoblje Q1 2021 – Q4 2024. godine.

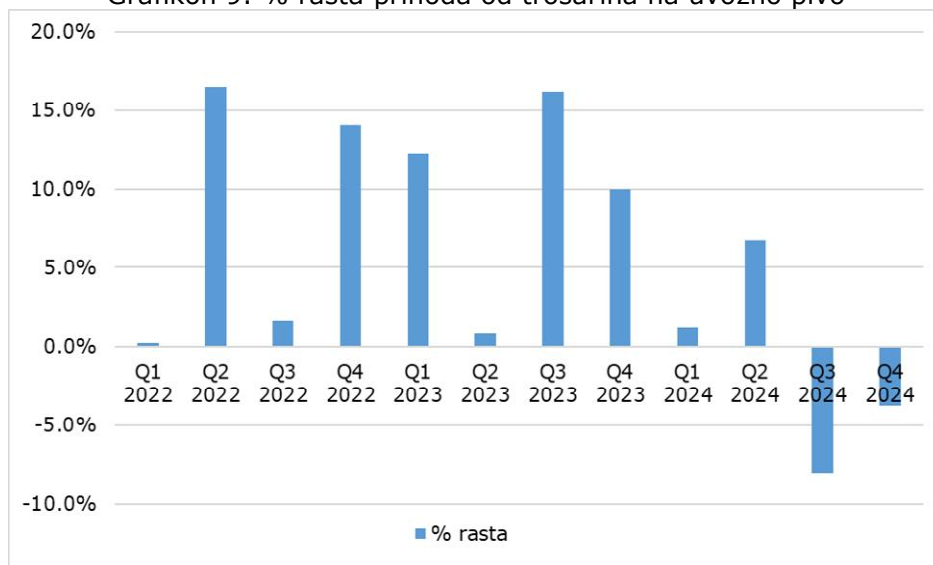

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kao i kod kretanja ukupnih prihoda od trošarina na pivo, kvartalno kretanje naplate prihoda od trošarina na uvozno pivo je također sezonskog karaktera, te je najveća naplata ovih prihoda u trećim kvartalima.

Grafikonom devet prikazana je kvartalna stopa rasta prihoda od trošarina na uvozno pivo za razdoblje Q1 2022 – Q4 2024. godine, a u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Grafikon 9. % rasta prihoda od trošarina na uvozno pivo

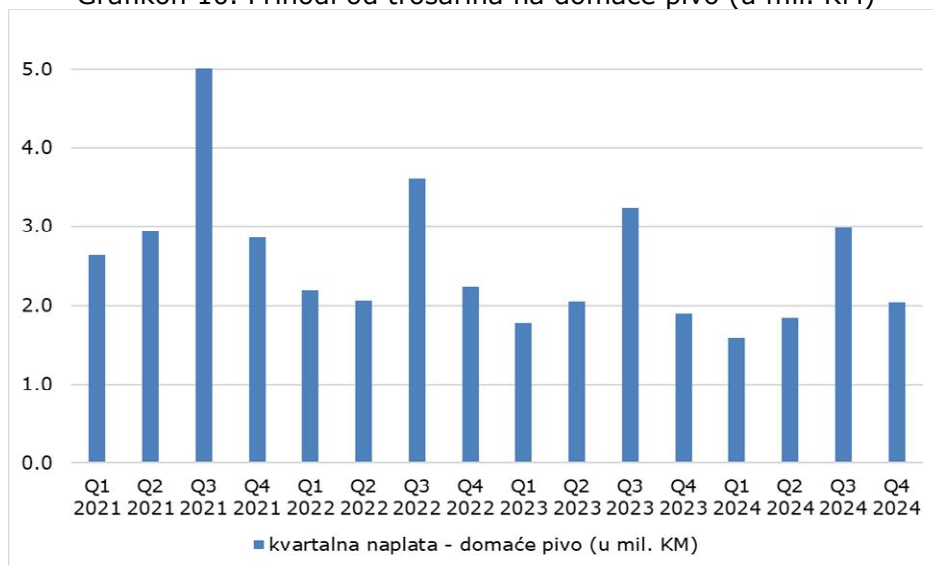
Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kvartalna naplata prihoda od trošarina na pivo iz uvoza u promatranom razdoblju ima pozitivan trend zaključno sa drugim kvartalom 2024. godine, nakon čega je zabilježeno smanjenje u naplati ovih prihoda u zadnja dva kvartala -8,1% u trećem kvartalu, odnosno -3,8% u četvrtom kvartalu. Najveći rast ovih prihoda zabilježen je u drugom kvartalu 2022. godine 16,5% i četvrtom kvartalu iste godine 14,0%, kao i u prvom kvartalu 2023. godine 12,2%, i trećem kvartalu 2023. godine 16,2%, a u usporedbi sa istim kvartalima prethodne godine.

2.3. Kvartalno kretanje prihoda od trošarina na domaće pivo

Grafikonom 10 prikazano je kvartalno kretanje naplate prihoda od trošarina na domaće pivo, u milijunima KM za razdoblje Q1 2021 – Q4 2024. godine.

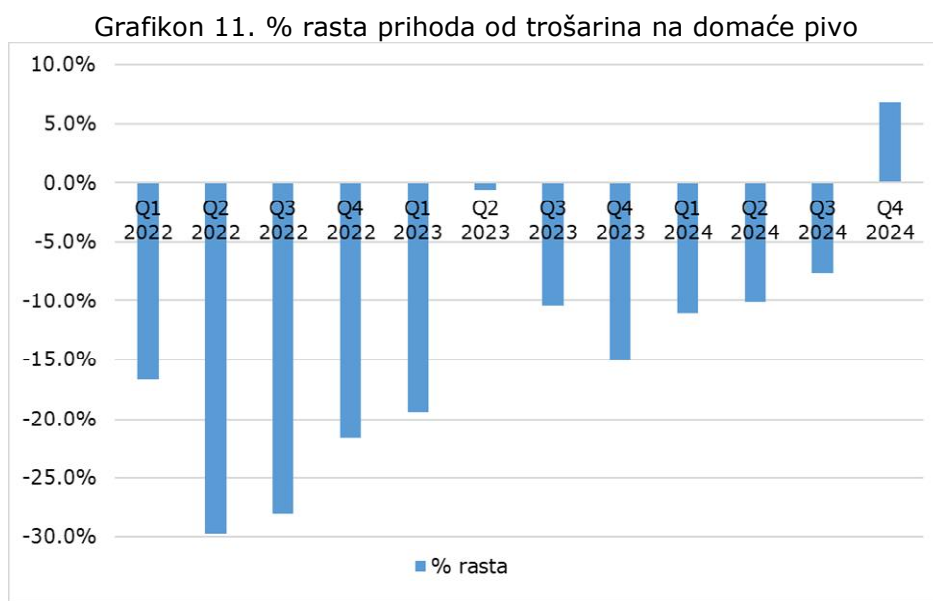
Grafikon 10. Prihodi od trošarina na domaće pivo (u mil. KM)

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Ovi podaci su u opadanju što ukazuje na trend smanjena prihoda od trošarina na domaće pivo. Ovakav trend može se objasniti kombinacijom više faktora od kojih je najvažniji pad potrošnje domaćeg piva. 2021. godinu karakterizira oporavak nakon pandemijskog šoka kada u drugom i trećem kvartalu dolazi do sezonski povećane potrošnje, dok u četvrtom kvartalu vremenski uvjeti utječu na smanjenje potrošnje. Inflacija tijekom 2022. godine, te rast cijena troškova proizvodnje u 2023. godini doprinose većem smanjenju, dok je najniži prihod od trošarina na domaće pivo zabilježen u 2024. godini te povezan sa konkurencijom iz uvoza, slabijim marketingom i neoporavljanjem tržišta i proizvodnje.

Grafikonom 11 prikazana je kvartalna stopa rasta prihoda od trošarina na domaće pivo za razdoblje Q1 2022 – Q4 2024. godine, a u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Negativan trend naplate prihoda od trošarina na domaće pivo na kvartalnoj razini zabilježen je u svim promatranim kvartalima izuzev u posljednjem kvartalu 2024. godine kada je evidentirano povećanje od 6,8%. Najveće smanjenje ovih prihoda evidentirano je u drugom kvartalu 2022. godine -29,8%, trećem i četvrtom kvartalu iste godine, -28,1% odnosno -21,6%, a u usporedbi sa istim kvartalima prethodne godine. Najmanje smanjenje u naplati ovih prihoda zabilježeno je u drugom kvartalu 2023. godine -0,6%.

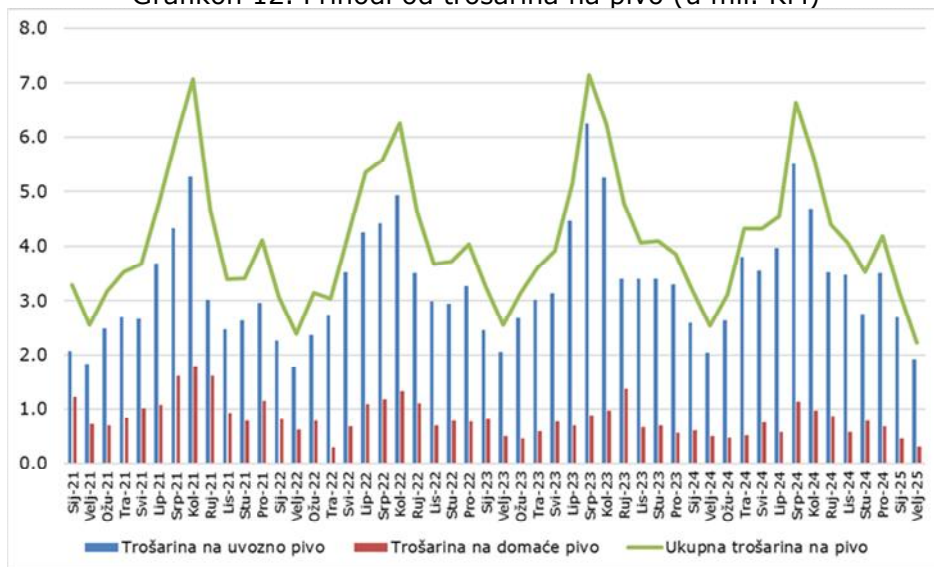
3. Mjesečno kretanje prihoda od trošarina na pivo

Osnovni cilj analize mjesečne naplate prihoda od trošarina na pivo u odnosu na godišnje i kvartalno kretanje je praćenje kratkoročnih trendova i identifikacija sezonskih, ekonomskih ili tržišnih promjena koje utječu na ove prihode. Mjesečna analiza omogućava brzo uočavanje sezonskih oscilacija i pomaže u ranoj detekciji problema u naplati, što dovodi do bržeg donošenja odluka i prilagođavanja porezne strategije. Praćenje naplate ovih prihoda na mjesečnoj razini doprinosi utvrđivanju stabilnosti i predvidivosti ovih prihoda, proučavanju utjecaja sezonskog faktora, inflacije i promjena u preferencijama potrošača. Takođe, u fokusu mjesečne analize je detaljniji prikaz kretanja ovih prihoda pod utjecajem mnogobrojnih vanjskih faktora na cijenu piva, konzumiranu količinu, ponašanje i preferencije potrošača.

Grafikonom 12 prikazano je mjesečno kretanje prihoda od trošarina na pivo za navedeno razdoblje od siječnja 2021. godine do veljače 2025. godine, u milijunima KM. Prikazano je mjesečno

kretanje ukupne naplate prihoda od trošarina na pivo u promatranom vremenskom razdoblju, kao i mjesečno kretanje naplate prihoda od trošarina na uvozno i domaće pivo.

Grafikon 12. Prihodi od trošarina na pivo (u mil. KM)

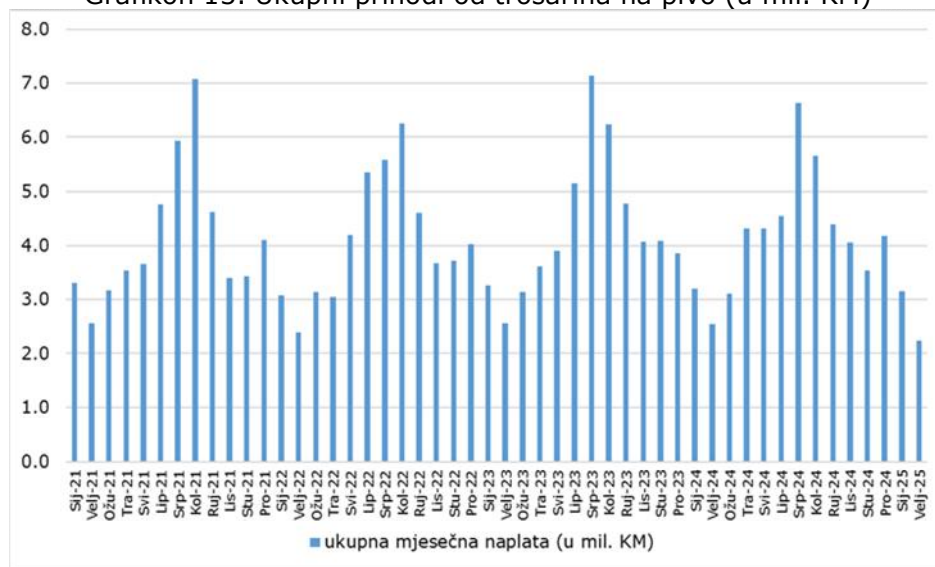
Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Iz grafikona se može zaključiti da vremenski uvjeti i sezonski faktor imaju najveći utjecaj kada su u pitanju ovi prihodi, te je najveća naplata prihoda od trošarina na pivo na mjesečnoj razini u ljetnim mjesecima. Zbog kombinacije sezonskih, socijalnih i psiholoških faktora koji utječu na navike potrošača, najveća potrošnja piva je u razdoblju od lipnja do rujna. Ljetna potrošnja piva je najveća zbog visokih temperatura, većeg broja društvenih aktivnosti, turizma, marketinga i drugih okolnosti koje stvaraju ambijent za povećanu prodaju i konzumaciju. Nakon ljeta potrošnja blago opada do prosinca. Kombinacija povećane blagdanske potrošnje, ugostiteljskih događaja, marketinga i turističkih faktora dovodi do skoka naplate trošarina na pivo u prosincu. Detaljnija analiza kretanja ukupnih mjesečnih prihoda od trošarina na pivo i mjesečnih prihoda od trošarina na uvozno i domaće pivo prikazana je u nastavku.

3.1. Mjesečno kretanje ukupnih prihoda od trošarina na pivo

Grafikonom 13 prikazano je mjesečno kretanje naplate ukupnih prihoda od trošarina na pivo, u milijunima KM za razdoblje siječanj 2021 – veljača 2025. godine.

Grafikon 13. Ukupni prihodi od trošarina na pivo (u mil. KM)

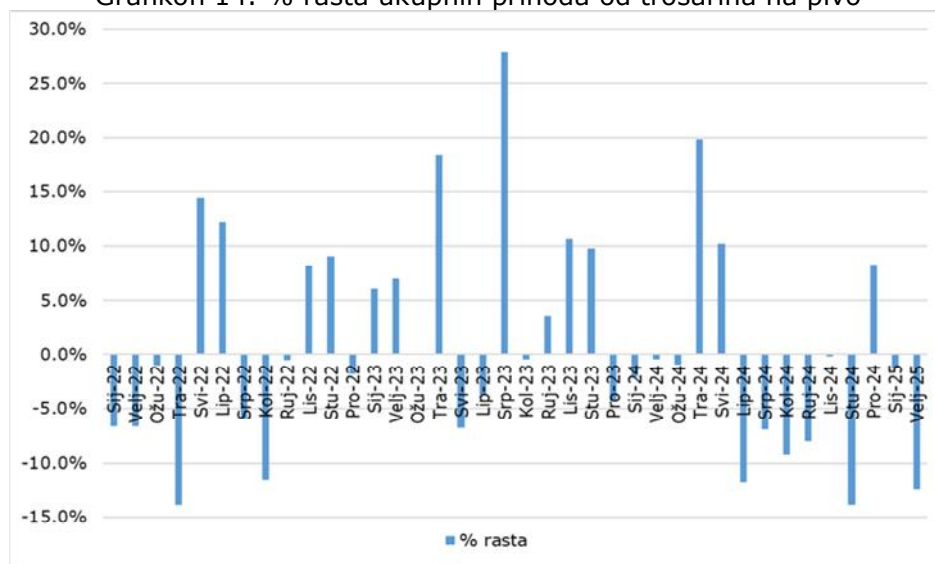

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Najveća naplata ukupnih prihoda od trošarina na pivo zabilježena je svake godine u srpnju i kolovozu kada je potrošnja piva najveća. Pored prethodno navedenih sezonskih faktora koji povećavaju potrošnju piva tijekom ljetnih mjeseci, postoje i dodatni razlozi zbog kojih naplata trošarina na pivo dostiže vrhunac u srpnju i kolovozu. Pojačana proizvodnja i distribucija u proljeće i početkom ljeta kako bi se mogla zadovoljiti rastuća potražnja, rast sezonskog zapošljavanja što povećava kupovnu moć i potrošnju na pića uključujući pivo, kao i drugi faktori čijom kombinacijom ovi prihodi dostižu maksimum tijekom ljeta.

Grafikonom 14 prikazana je mjesečna stopa rasta ukupnih prihoda od trošarina na pivo za razdoblje siječanj 2022 – veljača 2025. godine, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Grafikon 14. % rasta ukupnih prihoda od trošarina na pivo

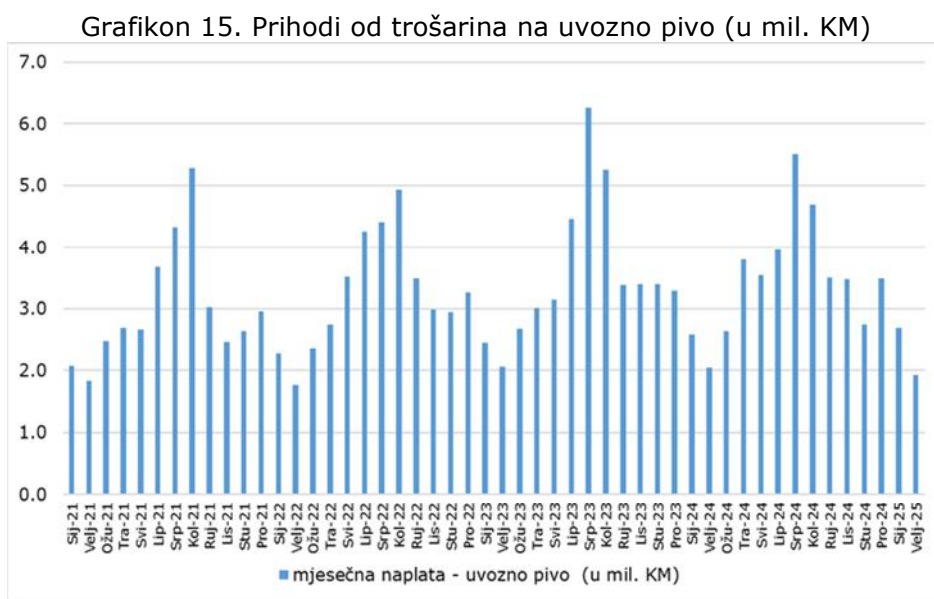

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Tijekom prva dva mjeseca tekuće godine evidentiran je pad ukupnih prihoda od trošarina na pivo u siječnju -1,3% i veljači -12,4%. Rast prihoda od trošarina na pivo na mjesečnoj razini u 2024. godini zabilježen je u travnju 19,8%, svibnju 10,2% i prosincu 8,3%, dok je u preostalim mjesecima evidentirano smanjenje ovih prihoda, od čega je najveći pad zabilježen u studenom -13,9% i lipnju -11,8%. U promatranom razdoblju najveće povećanje od 27,9% ovih prihoda zabilježeno je u srpnju 2023. godine.

3.2. Mjesečno kretanje prihoda od trošarina na uvozno pivo

Grafikonom 15 prikazano je mjesečno kretanje naplate prihoda od trošarina na uvozno pivo, u milijunima KM za razdoblje siječanj 2021. – veljača 2025. godine.

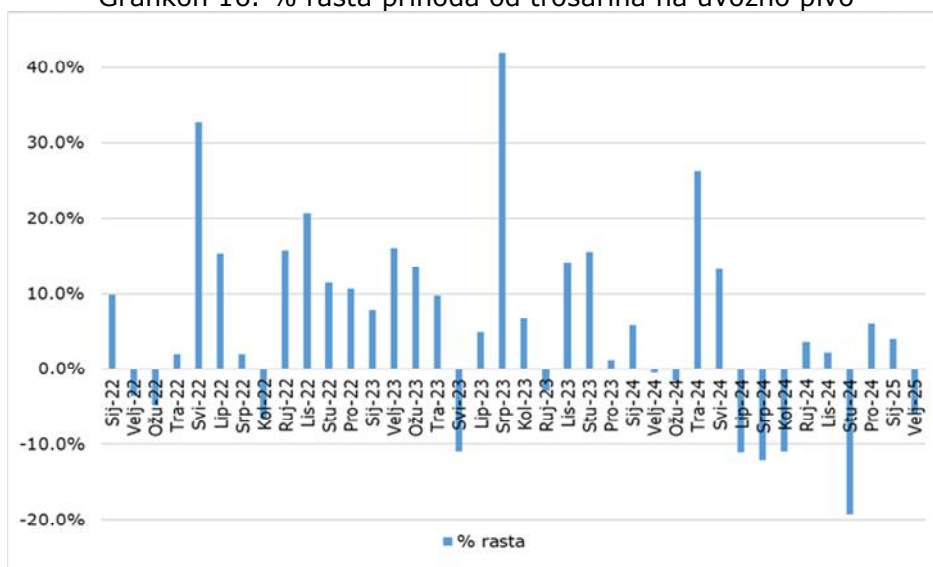
Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kao i kod ukupnih prihoda od trošarina na pivo prikazanih na mjesečnoj razini, najveća naplata prihoda od trošarina na uvozno pivo je također u ljetnim mjesecima. U promatranom razdoblju, najveća naplata ovih prihoda zabilježena je u srpnju 2023. godine, dok je najmanja naplata zabilježena u veljači 2022. godine.

Grafikonom 16 prikazana je mjesečna stopa rasta prihoda od trošarina na uvozno pivo za razdoblje siječanj 2022 – veljača 2025. godine, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

S obzirom da potrošnja piva iz uvoza ima velik udio u ukupnoj potrošnji piva, stopa rasta prihoda od trošarina ostvarenih od piva iz uvoza u velikoj mjeri utječe na stopu rasta ukupnih prihoda od trošarina na pivo. U siječnju tekuće godine zabilježen je rast ovih prihoda 3,9% dok je u veljači evidentirano smanjenje u njihovoj naplati za -5,9%. Tijekom 2024. godine najveći rast zabilježen je u travnju 26,1%, a najveći pad u studenom -19,3%. U mjesecima ključnim u naplati ovih prihoda evidentirano je smanjenje u istoj godini u lipnju -11,0%, srpnju -12,0% i kolovozu -10,9%. U promatranom razdoblju najveći rast prihoda od trošarina na uvozno pivo na mjesečnoj razini zabilježen je u srpnju 2023. godine 42,0%.

Grafikon 16. % rasta prihoda od trošarina na uvozno pivo

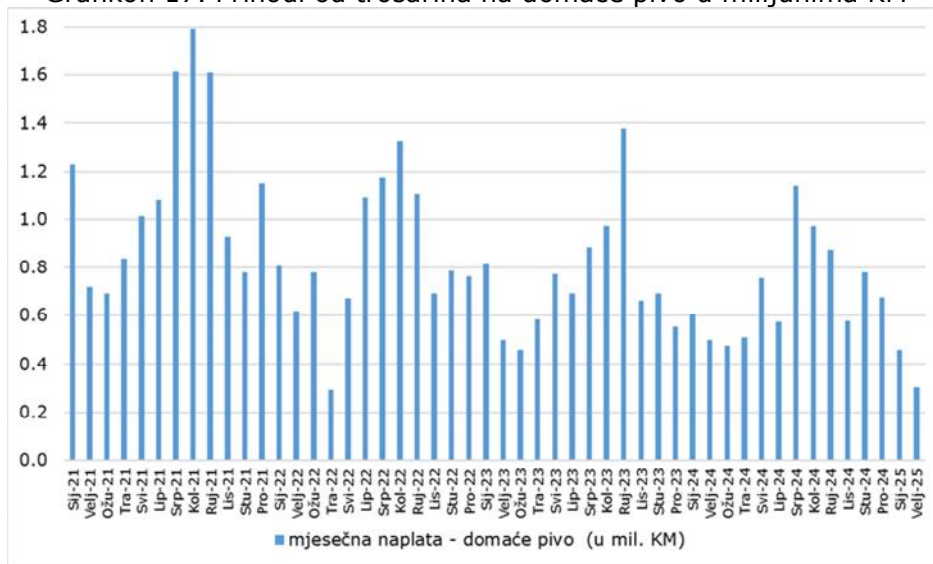

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

3.3. Mjesečno kretanje prihoda od trošarina na domaće pivo

Grafikonom 17 prikazano je mjesečno kretanje naplate prihoda od trošarina na domaće pivo, u milijunima KM za razdoblje siječanj 2021 – veljača 2024. godine.

Grafikon 17. Prihodi od trošarina na domaće pivo u milijunima KM

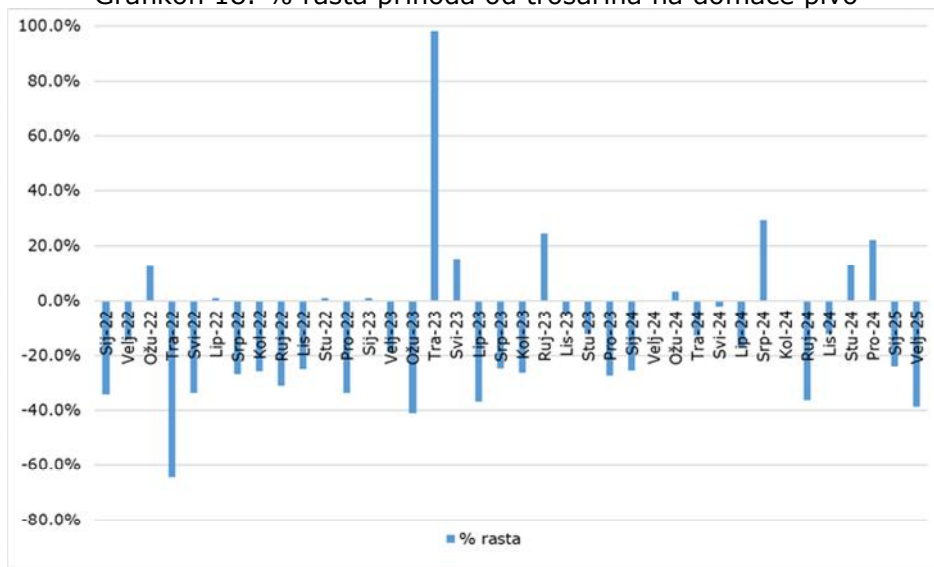

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Potrošnja domaćeg piva iz godinu u godinu sve je manja. Kao i kod prihoda od trošarina na uvozno pivo i ukupnih prihoda od trošarina na pivo, naplata ovih prihoda također je sezonskog karaktera i najveća je u ljetnim mjesecima. Najveća naplata u promatranom razdoblju zabilježena je u kolovozu 2021. godine, dok je najmanja naplata evidentirana u travnju 2022. godine.

Grafikonom 18 prikazana je mjesečna stopa rasta prihoda od trošarina na domaće pivo za razdoblje siječanj 2022 – veljača 2025. godine, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Grafikon 18. % rasta prihoda od trošarina na domaće pivo

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Prva dva mjeseca tekuće godine bilježe smanjenje prihoda od trošarina na domaće pivo -23,8% siječanj, odnosno -38,9% veljača. Tijekom prethodne godine povećanje ovih prihoda zabilježeno je u ožujku 3,3%, srpnju 29,1%, studenom 12,9% i prosincu 22,1%, dok je u preostalim mjesecima evidentirano smanjenje. Najveći pad prihoda od trošarina na domaće pivo u promatranom razdoblju zabilježen je u travnju 2022. godine -64,7%, dok je najveći rast evidentiran u travnju 2023. godine 98,1%, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Arhiva biltena:

http://www.oma.uino.gov.ba/04_objasnjenja.asp?l=h